

2 Corĩtu norĩ

Paru hã, maparane ãma te te duré

ĩrob'ui'érézé, Corĩtu norĩ ma

ĩbaihã wasu'uzé

ĩmorĩrata na Paru hã te te Corĩtu norĩ ma rob'ui'ére parimhã, ma tô duré aimawi na tâma rob'ui'ére za'ra, ĩbaihã 're, dama ĩhâimana õ na. Rob'ui'ére hã ĩtême wisi za'ra wamhã, ma tô tiwi tirobzei'õ za'ra, tinhimi'ui'ére na hã ĩwaseté na te te tâma nharĩ za'ra wa, Paru hã. Nima norĩ hã ma tô duré Paruhu ãma rosa'rata za'ra, sena na Zezusihi zadawa wasu'u'wa na 're ĩmorĩ õ na hã. Ma tô duré tâma nharĩ za'ra, ĩsazei'wa norĩ hã tiwasédé hã te te ĩmanharĩ za'ra norĩ ma, te te rowairébé 'ru te. Taha wa, Paru hã tinhimi'ui'ére na ma tô asa sa'etê tâma nharĩ za'ra, sada ĩhâimana za'ra norĩ ma. Ma tô duré tâma siwasu'u za'ra, Zezu Cristu hã sena na te te ĩtême ĩsatõrĩ za'ra na hã. Ma tô duré wama rowasu'u za'ra, sena na Zezusihi nhirã zarina si 're ĩdanomro mono zém na hã, duré 're ĩwanomro mono zép tém na, Zezusihi nhimi'manharĩ wẽ zéb zarina.

¹ Wa hã Paru, wa ãma aima rob'ui'ére za'ra wa'wa, Corĩtu na 'ri nho'õmo nhisi ãma, ĩwasu'u'wẽ u 're asi'rã'õtõ aba mono norĩ ma, asiré. Uburé Ataza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma zama, wa ãma aima rob'ui'ére za'ra wa'wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô ĩpisutu, Cristu Zezusihi zadawa wasu'u'wa

na ĩsadawa para dama 're ĩhâimana mono da, daro mono bâ, te te sima ĩwēzéb uwaibaba.

Wano hã te duré ãma ĩzadawa wapto, uburé te aima ãma ĩrowasu'u za'ra wa'aba zém na hã, Timotiu na wano nhisi hã.

² Wamama ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowē u'âsi, ãma 're anomro aba mono da.

Paru hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma ĩwatazé wasu'u

³ Re ĩhâimana u'âsi mono ãma si, 're wawata za'ra wa'aba mono za, Wanhib'apito Zezu Cristuhu mama ãma. Ta hã te wa'ãma 're siwamri u'âsi. Te duré te te 're wa'apawaptob u'âsi, wapē hã ĩ're wama 're simi'wara u'âsi mono da. ⁴ Wa hã, duré Timotiu, uburé marĩ ĩpire hã wa te 're sépata mono wamhã, te za tô te te 're wapawapto, wapē ĩ're wama 're sa'wari mono da. Taha wa, wama waihu'u pese di oto duré, ĩsarina, wa te 're ĩdapawapto mono zéb da hã, wasine 're dapē'ē nhimi'wara mono da, marĩ ĩpire hã da te 're sépata za'ra mono wamhã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩwapawapto mono ne, wa za tô wa norĩ zama wa te 're dapawaptob za'ra, dapē hã ĩ're dama 're simi'wara mono da apâ. ⁵ Wa norĩ hã Cristuhu zazei'wa 're wahâimana mono wa, wa wa te 're robzépata, ti'ab ré Cristu hã te te 're ĩrobzépata mono ne. ĩsine, wa te 're robzépata mono nherē, ta hã te za te te 're wapawaptob u'âsi, wapē ĩ're wama 're sa'wari mono da, wato sina duré 're wahâimana u'âsi mono da. ⁶ Wa norĩ hã, Cristu, wa te dama 're sadawa wasu'u mono wa, te da te

wama 're rob'manharĩ wasété u'âsi. Taha zarina, wa te 're robzépata mono nherẽ, wama 're rowẽ mono di. E marĩ wa. Wanhimiromhuri zarina 're ĩsaze za'ra wa'aba mono zéb zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono wa, duré ĩsimipawaptobzéb zarina, aipẽ hã ĩ're aima 're simi'wara aba mono wa. Wa norĩ hã wa te 're robzépata mono wamhã, te tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're wapawapto, wapẽ ĩ're wama 're sa'wari u'âsi mono da. Āne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba wa, te za 'râwi asima 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mo, āne: “Paru norĩ hã te te 're robzépata zahuré mono nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩpawaptob u'âsi zahuré mono ne, te za duré te te 're wa'apawapto, wapẽ ĩ're wama 're simi'wara u'âsi mono da.” Āne te za 'râwi asima 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mo. Taha wa, wasine 're robzépata za'ra wa'aba mono wamhã, te za asiptete sina āma 're anomro aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma. Tawamhã, te te 're ĩwapawapto mono ne, te za tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, aipẽ ĩ're aima 're simi'wara aba mono da.

⁷ Āne na, wa tô wa te ai'āma 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'wa, 're robzépata za'ra wa'aba mono nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono za 're ĩrẽme za'ra wa'aba mono õ na hã. Taha wa, wasine 're robzépata za'ra wa'aba mono wamhã, tô sena te za duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, te te 're ĩwapawaptob u'âsi mono ne, apâ 're aipẽ'ẽ nhimi'wara u'âsi aba mono da.

⁸ Wasisānawã norĩ, wa duré wasima wẽ ni, wa te āma aipo're pu'u za'ra wa'aba da, Azi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi āma wahâimana ré, rowasédé hã wazada ĩhâimanazém na hã. Tame,

wa te robzépata za'ětē uptabi wa, wa tô aré wasina rosa'rata ni, sena na oto wadâ'â da newa. ⁹ ãne, wa tô wasina rosa'rata ni, 'râwi: “Tô sena, wa za wadâ'â ni, romhutu na.” Tawamhã e marĩ da, ma tô ãne hã wazada tiromhãiba bété. 'Râwi wawaihu'u pese na 're wasi'madâ'â tô mono da, 'Re ãhãmãna u'âsi mono si, wa te 're umnhasi pese mono da si, ma tô ãne hã wazada tiromhãiba. 'Re ãhãmãna u'âsi mono si waihu'u pese di, te te 're ãda'ahãiwãutu mono da hã. Duré tãma dawaihu'u pese di, te te 're ãda'ab'madâ'â mono da hã, rowasédé hã dazada 're hãmãna mono wamhã. ¹⁰ Ta hã ma tô wanho'reptu tô, wadâ'ázém hawi, wa te wasina romnhimimnhasi uptabi nheré. Taha zarina, te za te te 're wanho'reptu duré, wazada 're ãromhãmãna wasété mono zém hawi. Taha wa, wama umnhasi uptabi di, 'Re ãhãmãna u'âsi mono hã te te 're ãwanho'reptui mono da hã. ¹¹ A norĩ wa'wa hã wa'ãma 're aimreme zusi aba mono zém na 're wapawaptob za'ra wa'aba mono wamhã, 'Re ãhãmãna u'âsi mono hã te za te te 're aiwapari za'ra wa'wa, te te 're wanho'reptui u'âsi mono da. ãne wamhã, ãwē na si te za tô wama 're sôprub u'âsi. Taha zarina, te za tô da'ahã na ãma 're dawata za'ra, 'Re ãhãmãna u'âsi mono ãma hã, ãwē na si wama 're sôprub u'âsi mono wa.

Paru hã datēme morĩ tō da, te te ãma ãsaprízé wasu'u

¹² Ni'wam norĩ hã asiré 're hãmãna za'ra wa'aba mono nheré, ma tô wahãmãna nhipese na hã wa'ãma siwi tihi. Tane nheré, senai õ di ta hã. Wa norĩ hã 'rãwi wapē'ē na 're wasiwē'õ mono õ di. E marĩ wa. Marĩ hã wa te ai'ãma 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono õ wa, 're wahãmãna

wē u'âsi mono wa. Pi'uriwi aiwi 're wahâimana za'ra wa'aba mono ò di. Marĩ ĩwē si, wa tô wa te aima 're 'manharĩ za'ra wa'wa. Ti'ai âma ĩsazei'ò'wa norĩ nhimirowaihu'u pese zarina, 're wahâimana mono ò di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimizawi pese zéb zarina si, wa âne na hã 're wahâimana oto. ¹³⁻¹⁴ Wa te âma aima ĩrob'ui'éré za'ra wa'aba zé hã e pire di, 're sôré za'ra wa'aba mono wamhã, duré âma ĩwaihu'u za'ra wa'aba da hã. Mare di. Aima wapu za'ra wa'aba di. E marĩ wa. Wazadawa nhipese na, marĩ na wa te âma aima rob'ui'éré za'ra wa'aba ò wa, aimawi na wa te âma aima 're roti za'ra wa'aba mono ò wa duré. Âne na hã sena na 're ĩwahâimana mono zé hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba ò di. Tane nherē, wa tô wa te wasima 're aiwē za'ra wa'wa, nimahã na asiwi wawaihu'u pese za'ra wa'aba da, wazadawa nhipese ò na 're ĩwahâimana mono na hã. Tawapsi te za Wanhib'apito Zezusi hã nimahã bâtâ na apâ we ĩmorĩzéb âma, wa'âma atob'uzu za'ra wa'wa, wa norĩ hã za duré ai'âma ĩwatob'uzu za'ra wa'aba ne, tô taha bâtâ na hã.

¹⁵⁻¹⁶ 'Re ĩhâimana mono zém na, ĩwēsãmri za'ra wa'aba newa, wa tô aré ĩsima rowē, â hawi Masédoniza na danhipti'a nho'ômo nhisi hawi, apâ ĩmorĩ wamhã, âma atême ĩmorĩ aba na, te sahu da duré. Masédoniza u we ĩmorĩ 'rata wa, âma atême ĩmorĩ aba ne, duré âma atême ĩwisi aba da, te asabu na sahu za'ra wa'aba da, wa tô ĩsima rowē aré. Âhã wamhã, te aré asiwi ĩpawapto wa'wa, Zudeza u ĩmorĩzéb da hã. Âne 'wa'âhã, aré maparane ĩnhimipawapto wē zé hã aima wa'aba hã, ĩnhimiromhuri na hã. ¹⁷ Tane nherē, âma atême ĩmorĩ aba zém na, te sahu ò di. Masédoniza hawi apâ ĩmorĩ ré, âma atême ĩsipai waihu'u za'ra

wa'aba ò di tō. Marĩ hã ĩma hãimana wa, wa tō ĩnhimirosa'rata na ãma saprĩ, ãma atēme ĩmorĩ aba tō da a'â. Āne wa, ni'wam norĩ hã asiré 're ĩhãimana za'ra wa'aba mono norĩ hã ma tō ĩ'ãma rosa'rata wasété za'ra, ĩzadawa nhipese na hã, ĩmreme hã tō senai ò newa. E ĩnhimirosa'rata na 'rãwi te ĩsiwi ro'wa'rutu wa, wa tō ãne hã ĩsima pisutu, ãma atēme ĩmorĩ aba tō da hã. Mare di. E ĩsazei'õ'wa norĩ hã sima si 'rãwi te te 're ĩrosa'rata za'ra mono ne, wa tō ãne hã ĩsima pisutu. Mare di. Āne wab ò di. ĩsazei'õ'wa norĩ hã marĩ na te te dama 're ropisutu za'ra mono wamhã, awa'awi te za te te dawĩ ãma 're saprĩ za'ra, simirosa'rata na saprĩ pese wa, ta norĩ hã. ĩsimiropisutu na ropsi'ãri ò nherẽ, te za te te dama 're nharĩ za'ra, siwa'rãmi. E ãne, 're ĩhãimana mono zé hã, wa hã. Mare di. Ānei ò di. ¹⁸ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã, dama umnhasi uptabi di. Niwamhã dama sadawa nhipese ò di. Ta hã ma tō ĩpisutu, te dama 're sadawa wasu'u mono da, sena na. Taha wa, wa hã nimahã na hã aima ĩzadawa nhipese za'ra wa'aba ò di. Te aima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mono zé hã, taréi ò di. ĩnhimirosa'rata waptu na hã te ãma 're saprĩ mono ò di. ¹⁹ Zezu Cristu hã bété, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono 'ra hã. Ta hã tinhimiroti ahã na te te ãma 're azaprĩ mono ò di. Tō õhõ si ĩsimiroti hã te tãma 're hãimana. Tane duré, wa norĩ hã ĩsadawa wasu'u'wa norĩ hã, Sira hã duré Timotiu hã, tō ĩ'uwaibaba si, wa tō wa te aima 're wasu'u za'ra wa'wa. Ta norĩ me, wa tō wa te aima 're sadawa wasu'u za'ra wa'wa, Cristu hã. ²⁰ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, ĩwẽ na te te dama 're ĩ'aropisutu mono zé hã ahã uptabi nherẽ, ma tō Zezu Cristu hã pisutu,

uburé te te dama āma 're ĭ'a'uwaimrami mono da hā. Taha wa, Zezusi hā wama umnhasi di oto, uburé te te wama āma 're ĭ'a'uwaimrami mono da hā. Wa norī hā wasiré ĭsazei'wa norī hā wasiré 're wasi'rā'ōtō mono wamhā, 'Re ĭhāimana u'āsi mono āma 're wawata za'ra mono wamhā, wa 're wamreme zusi, āne: “Tane tō.” E marī te wasu'u, ā hā. Cristu, tō sena uburé marī na te te wama 're ĭ'a'uwaimrami mono zé, te wasu'u. Tane duré, wa norī hā ĭsadawa wasu'u'wa norī hā sena na, wa wa te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, ĭwasu'uwē wasu'u na hā. ²¹ 'Re ĭhāimana u'āsi mono hā ma tō te te 're wapawaptob u'āsi za'ra, wanhiptete sina Cristuhu āma 're wahāimana za'ra mono da. A norī wa'aba zama, te duré te te 're aipawaptob u'āsi za'ra wa'wa, asiptete sina āma 're anomro u'āsi aba mono da. 'Re ĭhāimana u'āsi mono hā ma tō wapisutu za'ra, ĭwasu'uwē na, wa te tāma 're romhuri za'ra mono da, wa norī hā. ²² Tipē'ēzani hā ma tō duré te te wama 're anhomri, wapē'ē 're, wama 're ĭhāimana za'ra mono da hā. E marī te tawamhā wama wasu'u za'ra, ĭpē'ēzani hā wapē'ē 're, 're ĭhāimana mono zé hā. 'Re ĭhāimana u'āsi mono nhib'a'uwē 're ĭwahāimana za'ra mono zé, te wama wasu'u za'ra. Duré, ĭpē'ēzani hā wapē'ē 're, oto 're sāmra mono wa, wa za wa te 're waihu'u pese za'ra, 'Re ĭhāimana u'āsi mono, sena na za te te wama āma 're ĭ'a'uwaimrami mono zém na hā, uburé te te wama 're ĭ'aropisutu mono zéb zarina.

²³ Wa hā apā ĭmorī wamhā, āma atēme ĭsipa za'ra wa'aba ō di tō, Corītu u hā. E marī wa. Marī hā 'manharī wasété za'ra wa'aba wa, te aihā za'ra wa'aba tō da, āma atēme ĭwisi aba ō di tō, apā. Tō sena, wa āne hā aima ĭsiwasu'u za'ra wa'wa, 'Re ĭhāimana u'āsi mono nho'a. Taha wa,

ĩzadawa nhipese wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te za tô ĩ'azã. ²⁴ E wa norĩ hã asib'apito aima 're wahâimana za'ra wa'aba mono bâ, te za bété wanhimiroti hã 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. Mare di. Asib'apito hã aima 're wahâimana za'ra wa'aba mono õ di. A norĩ wa'wa hã te asiptete sina âma 're anomro aba mo, Cristuhu âma, 're sazei utõrĩ za'ra wa'aba mono âna. Taré, wa wasiré wa te tâma 're romhuri za'ra, ato sina âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb da hã.

2

¹ ãne wa, wa tô ĩsima âma saprĩ, apã âma atême ĩmorĩ aba tã da a'â, te ĩsina aima ropisutu za'ra wa'aba nherẽ, ĩmreme na te duré aihã za'ra wa'aba wa, aiwi robzei'õ za'ra wa'aba tã da. ãma atême ĩmorĩ 'rata za'ra wa'aba wamhã, ĩnhimiroti na te aihã za'ra wa'aba zém na hã ma tô aiwi tirobzei'õ za'ra wa'wa. ãne tã da duré, âma atême ĩmorĩ aba õ di za a'â. ² ãma atême ĩmorĩ za'ra wa'aba 'wa'âhã, âté te aré aiwi tirobzei'õ pese za'ra wa'wa duré, ai'rata ĩnhamra aba wamhã. ãne wamhã, e 'wam norĩ hã te aré sina ĩma rowẽ wazere za'ra, ĩwi robzei'õ pese wamhã. Ni'wai õ di aré, âté. E marĩ wa. A norĩ wa'aba wi, aiwi robzei'õ za'ra wa'aba wa. ³ ãne wa, wa tô rob'ui'ére si âma aima sômri za'ra wa'wa a'â, te ĩsina ĩropisutuzém nhibrob're. Wa tô ĩsima rosa'rata, âne: “Áté ĩtême ĩmorĩ za'ra wamhã, te za ĩwi tirobzei'õ pese, ĩnhimiroti hã te te 're waparĩ za'ra mono õ wa, ta norĩ hã. ãne wa, wa za rob'ui'ére si tâma sômri za'ra a'â. Tawamhã, ĩnhimiroti hã te te saze za'ra wamhã, ĩto sina, wa za ĩtême ĩmorĩ za'ra oto. ãne wamhã, tãma ĩto za'ra zéb zariña, te za duré to sina

sima 're hâimana za'ra, ta norĩ hã.” ãne wa tô ĩsima rosa'rata, aiãma za'ra wa'aba hã. 'Re aihâimana za'ra wa'aba mono zém na, 're ĩtoi mono õ di. E ãne hã ĩ'uwaibaba, ĩma hã. E wẽ di. Mare di. Taha wa, wa tô a'â rob'ui'ééré si ãma aima sômri za'ra wa'wa. ⁴Te ãma aima rob'ui'ééré 'rata za'ra wa'aba wamhã, wa tô aiãma robzépata za'êtẽ za'ra wa'wa, ĩpẽ'ẽ 're. ãne wa, ĩpẽ'êzẽ uptabi di. Taha wa, wa tô aiwa'õ duré. E tawamhã, aiwi robzei'õ za'ra wa'aba da, wa tô ãne na hã ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa. Mare di. ãne da hãĩ õ di. ĩma asawi uptabi za'ra wa'aba zém na asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da si, wa tô ãne na hã ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa.

Aibã ãma, ĩwasédé hã da te oto 're ĩ'madã'ã za'ra mono õ zé wasu'u

⁵ Ni'wa hã aibã hã, asiré 're ĩhâimana za'ra wa'aba mono hã misi ma tô tihâimana wasété na sina ĩwi robzei'õ. Tane nherẽ, e ĩwi si ma tô tirobzei'õ. Mare di. A norĩ wa'aba wi zama, ma tô aiwi tirobzei'õ za'ra wa'wa syry na, aibã 're ĩhâimana wasété mono zém na hã. E aiwi robzei'õ pese za'ra wa'aba wa, wa tô ãne na hã aima rowasu'u za'ra wa'wa. Mare di. Syry na ma tô aiwi tirobzei'õ za'ra wa'wa. ĩwi si ma tô tirobzei'õ pese, tiwasédé hã te te 're ab'manharĩ mono wa, aibã hã. ⁶ Õ hã aibã hã ma tô asiwi ĩwẽ'õ za'ra wa'wa. Ai'ahã wa'aba na ma tô asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'wa ta hã, asiré 're asi'rã'õtõ aba mono wa, asiré 're hâimana za'ra wa'aba mono tõ da a'â. ãne hã wẽ di tô. ⁷ Tane nherẽ, a norĩ wa'wa hã ĩwasédé hã ãma 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono õ di za oto. Tãibã. Ma tô siwẽ'õ, tiwasété na hã. Apã te za asiwi ĩ'âri wẽ wa'wa, robze na asiré 're hâimana aba mono da oto apã. Tiwi robzei'õ pese

wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te rême tō da, te za apâ asiwi ĩ'âri wē wa'wa. ⁸ Taha wa, ma'âpé asiwi pawapto wē wa'aba, aima ĩsawi pese za'ra wa'aba zém na, te te sina aiwaihu'u pese za'ra wa'aba da, robzei'ō u'âsi 're hâimana tō mono da, asiti za'ra wa'aba. ⁹ ĩnhimi'ui'ééré 'rata na, wa tō aima âma roti za'ra wa'wa, aibâ hã tō ō hã asiwi wē'ō za'ra wa'aba da. ĩnhimiroti si 'madâ'â za'ra wa'aba zô, wa tō aima âma rob'ui'ééré za'ra wa'wa, aibâ hâiba na hã. ¹⁰ A norĩ wa'wa hã, dawasédé da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém na hã oto da'âma 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono tō da, asima 're pisutu za'ra wa'aba mono wamhã, ĩzama te oto da'âma 're ab'madâ'â mono ō di za tō. Taha wa, aibâ hã tiwasédé ĩpire hã tō sena te te 'manharĩ wamhã, wa za tō ĩsima pisutu, asarina wa'aba, ĩwasédé hã te oto âma 're 'madâ'â tō mono da, simisutu ato sina asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono da apâ. Cristuhu nho'a, wa ãne na hã aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, ĩwasédé hã za te oto âma 're ĩ'madâ'â mono ō na hã, aibâ âma hã. ¹¹ Aibâ hã tiwasédé te te 're ĩ'manharĩ mono zém na hã, wa te oto âma 're 'madâ'â za'ra mono tō da, wa te wasima pisutu za'ra ō wamhã, Satanasi hã te za tizadawa nhipese zéb zarina, wama 're simiza'repese za'ra. Marĩ na te za te te wawi 're ro'wa'rutu u'âsi za'ra, wasiré ĩsazei'wa norĩ wi, robzei âna wasiré 're wahâimana za'ra mono da oto. Satanasihi hâimanazé hã wama waihu'u pese za'ra di. Taha wa, wa za tō wasima pisutu pese za'ra ni, ĩwasédé hã wa te oto âma 're 'madâ'â za'ra mono tō da, aibâ âma hã.

Paru hã Torowadi âma sãmra ré, hâtâ'â na ĩsãmrazé wasu'u

12 Āne wa za duré aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. Torowadi na 'ri nho'õmo nĥisi u, wa tô mo, tame Cristuhu wasu'uwẽ hã te dama wasu'u da. Tamomo ĩmorĩ wamhã, Wanhib'apito hã ma tô ĩma 'ridawa ĩnhowa, tame te oto tãma romhuri da.

13 Tane nherẽ, wa tô ĩhâtâ'â sina ĩhâimana, wasisãnawã Titu hã ĩzô sãmra õ wa, tame te sõpêtẽ da nherẽ aré. Taha wa, wa tô õne haré ta hawi mo, Masédoniza u we ĩmorĩ da.

Wedewa'u ĩsadazei uptabi hã dama 're ĩsadazei pu'u mono ne, Cristuhu wasu'uwẽ na da te ãma 're ĩropéi mono zé wasu'u

14 Tane nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma si, wa za 're ĩwata u'âsi. Ta hã te za sisarina te te 're wa'anhimroi u'âsi, Cristuhu ãma 're ĩwahâimana za'ra mono zéb zarina, wa'ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono wa. Da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã tinhitob'ru norĩ ãma te te ai'uté za'ra wẽ te, da'ahã nho'a sisarina te te 're ĩsimroi mono ne, taha ma si wa te oto tãma 're romhuri za'ra mono da, te za sisarina si te te 're wanhimroi u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Te duré te te 're wapawaptob u'âsi za'ra, Cristuhu wasu'uwẽ si daro mono bâ wa te dama ãma 're ropéi mono da, Cristu hã aihĩni da te oto 're waihu'u za'ra mono da. Wedewa'u ĩsadaze hã da te 're zata za'ra mono wa, 're ĩsadazei pu'u za'ra mono ne, wa za wa te dama ãma 're ropé, Cristuhu wasu'uwẽ hã. 15-16 Wedewa'u ĩsadaze hã 're sadazei wairébé mono wa, dama 're ĩwẽ wairébé mono ne, te duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wama 're toi u'âsi za'ra, Cristuhu wasu'uwẽ hã wa te dama 're wasu'u za'ra mono wẽ te. Tane nherẽ, aiwa da te dasima 're wẽ za'ra mono õ di, Cristuhu wasu'uwẽ hã. Ni'wam norĩ hã ĩwasu'uwẽ te te siwi 're wẽ'õ za'ra mono wamhã, ta norĩ hã te za tip'ẽ 're dâ'â

u'âsi ne 're hâimana u'âsi za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhiti. Marĩ hã dama uzé pire wa, da te dasiwi 're ïwẽ'õ za'ra mono ne, te ta norĩ hã te te siwi 're wẽ'õ pese za'ra, ïwasu'uwẽ hã. Ni'wam norĩ si ïwasu'uwẽ te te sima 're ïwẽ za'ra mono norĩ si, te za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te 're anho'reptu, hâiwa âma ïrata 're si'ubumroi u'âsi mono da. Ta norĩ ma si, tâma 're wẽ u'âsi za'ra mono di Cristuhu wasu'uwẽ hã, marĩ ïsadazei uptabi hã 're sadazei wairébé mono wa, dama 're ïwẽ wairébé mono ne. E 'wa hã 're hâimana mono bâ, si'uihã na tiwaihu'u pese na Cristuhu wasu'uwẽ na romhuri na te te âma 're ï'uwaimrami mono da hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma. Ni'wa hã sada hâimana õ di. ¹⁷ Ni'wam norĩ hã 're simarĩ ahã za'ra mono da si, te 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na te te dama 're romhuri za'ra. Tane nherê, wa norĩ hã ta norĩ ne, 're wahâimana za'ra mono õ di. Marĩ aimawĩ zô, wa te wasima 're romhuri za'ra mono õ di wa norĩ hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na hã. Cristuhu waihu'u pese zarina si, wa tô wa te dama 're rowasu'u za'ra sena na, 'Re ïhâimana u'âsi mono nho'a, ãne da, te te wapisutu za'ra wa, ta hã.

3

'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te dama ïropisutuzép té wasu'u

¹ ãne na aima wasiwasu'u za'ra wa'aba wa, te za duré wa'âma ïrosa'rata za'ra wa'wa âté, 'rãwi wasina ïwawatazém na hã. E wanhimíromhuri na wawasu'u na rob'ui'ééré ré, wa tô âma atême za'ra wa'aba hã wanem ni, sena na 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa na, wa te dama 're ïromhuri mono zé wasu'u na rob'ui'ééré ré hã. Mare di. Ni'wam norĩ si te za atême 're sihutu 'wa,

nima hawimhã, ĩsimiromhuri wasu'u na rob'ui'ére ré hã. Duré aihawi wa'aba hã, ĩsimiromhuri na dama 're ĩwasu'u za'ra wa'aba mono zéb ré, te za ta norĩ hã 're nomro, nimomo. Tane hãi õ di, wa norĩ hã. ² Darob amoi u, 're wane mono wamhã, asimirob'ui'ére za'ra wa'aba ré, 're wane mono õ di, da te dasiwi 're ĩwawaihu'u mono zéb da hã. Mare di. Cristuhu wasu'uwẽ na wanhimirohuri zarina 're saze za'ra wa'aba mono wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma si 're anomro wẽ wa'aba mono zém na, da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono wamhã, taha zarina si te za da te dasiwi 're wawaihu'u, sena na 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa na dama 're ĩwahãimana mono na hã. ³ Wanhimirohuri zarina si, Cristu hã 're saze za'ra wa'aba mono wa, te taha na si da te 're wawaihu'u, Cristuhu zadawa para si, wa te dama 're ĩromhuri mono zém na hã, danhimirob'ui'ére hã da te 're sôré za'ra mono wa, marĩ hã da te ãma 're ĩwaihu'u za'ra mono ne. Tane nherẽ, marĩ na da te 're ĩrob'ui'ére za'ra mono zéb zarina, 're saze za'ra wa'aba mono õ di, a norĩ wa'wa hã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ĩsi'utõrĩ'õ pẽ'ẽzani nhimipawaptobzéb zarina si, ma tô 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. E ëtẽ tõmo baihã na rob'ui'ére zarina, ma tô 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. Mare di. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani hã marĩ hã aipẽ'ẽ 're te te aima 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina si, ma tô oto 're ĩsaze za'ra wa'aba mo, Cristu hã.

⁴ A norĩ wa'wa hã wanhimirohuri zarina, ma tô oto 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. Taha zarina te za oto asiwi ĩwawaihu'u za'ra wa'wa, sena na Cristuhu zadawa para si, wa te dama 're ĩromhuri mono na hã. Cristuhu nhimipawaptobzéb zarina

si, wa tô wa norĩ hã sena na wasina waihu'u ni, 'Re ãhâimana u'âsi mono nho'a. ⁵ E wa norĩ hã wasi'uihã na wama waihu'u pese di ãne hã, Cristuhu wasu'uwẽ na wa te dama 're ãrowasu'u mono zéb da hã. Mare di. 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're ãwapawapto mono zéb zarina si, wama waihu'u pese di, ãwasu'uwẽ na, wa te dama 're ãromhuri mono zéb da hã, taha zarina, da te 're saze za'ra mono da. ⁶ Taha si ma tô te te 're wapawapto, te te dama ãropisutuzép téb zarina, wa te dama 're romhuri wẽ mono da. E niha tawamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama ãropisutuzép té hã. E 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozésihi nhimi'ui'ééré, te wasu'u, ã hã. Mare di. 'Re ãhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani nhimipawaptobzéb zarina 're ãdanomro mono zép té, te wasu'u, ã hã. Mozésihi nhimi'ui'ééré zarina 're danomro mono nherẽ, e taha zarina te za 're dasisõ'reptu za'ra, ropipa hawimhã. Mare di. Ni'wa hã te te sina uwaimrami waihu'u õ di, Mozésihi nhimi'ui'ééré hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama ãropisutuzép té hã da te 're saze za'ra mono wapsi, te za ãpẽ'ẽzani hã te te 're da'anho'reptu ropipa hawi, rowẽ na ãsiré 're dahâimana u'âsi za'ra mono da oto.

⁷⁻⁸ Duréihã 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô tinhimiroti na rob'ui'ééré, êtẽ tõmo baihã na, Mozésihi ma, te te sõmri da. Rowa'a za'êtẽ na ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãtẽme wi, Mozésihi u hã. Tawamhã, Mozési hã êtẽ tõmo baihã na rob'ui'ééré te te mrami pari, Izarazéhé nhihudu norĩ u sa'a hawi apã te te ãtẽme ãré si'ra za'ra wamhã, ã'ubu na hã rowa'a hã sa'êtẽ di. Sa'a hawi, morĩ ré, ã'ubu na rowa'a hã syry na sipari nherẽ, tawamhã, Izarazéhé nhihudu norĩ hã titõmo na te te 'madã'ã hã waihu'u za'ra õ di, Mozési hã. E marĩ wa.

'Re ĩhâimana u'âsi mono hawi wa, rowa'a hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã êtẽ tõmo baihã na rob'ui'ére hã, ĩsimirowa'a ré, Mozési hã te te datẽme ãwisi nherẽ, wẽ nherẽ, taha si, da te 're ĩ'madã'ã za'ra mono zéb zarina, 're dasisõ'reptu waihu'u za'ra mono õ di. ĩsimiroti 'rada hã wẽ nherẽ, taha nhipai u wẽ uptabi di, ĩpẽ'ẽzani nhimi-pawaptobzé hã, taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata 're ĩdanomro u'âsi mono zéb da hã, rowẽ uptabi ãma hã. ⁹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhimiroti 'rata na êtẽ tõmo baihã na rob'ui'ére hã Mozésihi ma, te te ĩsõmri hã wẽ nherẽ, da te dasina 're uwaimrami waihu'u za'ra mono õ wa, ma tõ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're da'awẽ'õ. Tane nherẽ, te te dama ĩropisutuzép té hã taha si wẽ uptabi di. E marĩ wa. Taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te oto 're wa'awẽsãmri mono wa, duré taha zarina, wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ab'madã'ã mono õ wa, Wamama hã. ¹⁰ Duréihã Mozési hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'ére ré êtẽ tõmo baihã ré, te te si'rai wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te, rowa'a na te ĩré mo, wẽ wa, ĩsimiroti hã. Tane nherẽ, rowa'a hã ma tõ ai'utõ. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép tép si, wẽ uptabi di oto, Cristuhu wasu'uwẽ na hã. ¹¹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã wẽ wa, ma tõ Mozésihi hãiba na tirowa'a, êtẽ tõmo baihã na rob'ui'ére hã te te mrami ré hã. Tane nherẽ, ãma ronomro hã õ di, rowa'a na hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép tép si wẽ uptabi di, taha si 're si'utõrĩ waihu'u mono õ wa za, te te 're ĩda'anho'reptui mono zé wasu'u wẽ hã.

¹² 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép té hã, niwamhã wawi 're si'utõrĩ za'ra mono dai

ō wa, wa taha umnhasi sina, wa te 're 'madâ'â u'âsi. Taha wa, wapahi âna, wa tô wa te dama 're wasu'u u'âsi, ta hã. ¹³ Tawamhã Mozési hã ma tô 'rã ubu ré datēme simasisi, ĩ'ubu na rowa'a hã tiwi ĩsi'utōrĩ na te te siwi waihu'u za'ra tō da, Izarazéhé nhihudu norĩ hã. Tanei ō di, wa norĩ hã. Cristuhu wasu'uwē hã wa te dama 're wasu'u za'ra mono wamhã, wanhiséb âna, wa za tô wa te dama âma 're rowasu'u za'ra, niwamhã dawi 're si'utōrĩ mono dai ō wa za. ¹⁴⁻¹⁵ Duréhã Izarazéhé nhihudu norĩ hã ma tô 'rãihatob za'ra. Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã te te 're waihu'u za'ra mono ō di, niha te te sina tãma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zéb da hã. Ta hawim haré, te zahadu da'rã ubu ré 're ĩdahâimana za'ra mono ne, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ĩropisutu za'ra zéb 'rata na rob'ui'ééré hã te te sima 're sōré u'âsi za'ra, rowahutuzéb âma, ĩsimiroti 'rada hã te te 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono zéb zarina, te te 're sō'reptu za'ra mono da newa, ta norĩ hã. Tane nherē, ni'wam norĩ hã Cristuhu âma 're nomro mono wapsi, te za da'rã ubu âna 're ĩdahâimana za'ra mono ne 're hâimana za'ra, ta norĩ si. ¹⁶ Ni'wam norĩ hã Wanhib'apito wasu'uwē u 're sipizari za'ra mono wapsi, te za da'rã ubu âna 're ĩdahâimana za'ra mono ne, 're hâimana u'âsi za'ra, ta norĩ ma si, oto waihu'u pese za'ra wa za. ¹⁷ Wanhib'apito si, wa te 're saze za'ra mono wamhã, Tipē'ēzani ma, te za te te 're wa'apisutu, taha si te te 're wa'apawapto mono da, rowē na âma 're wanomro mono da, marĩ na wasi'uihã na wa te wasina tãma âma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zém na, 'rãwi 're wasi'madâ'â za'ra mono tō da, duré taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're wa'anho'reptui mono da newa. ¹⁸ Wa norĩ hã

wasiré ĩsazei'wa norĩ hã da'rã ubu ãna ne, wa oto 're wahâimana za'ra. Taha wa, Wanhib'apito 're ĩmorĩ wẽ uptabi zé hã wama waihu'u pese za'ra di oto. Īpě'ězani te te 're ĩwa'apawapto mono zéb zarina, wa za oto 're ĩwanomro wẽ mono zém na, wa te wasima ãma 're sa'ětẽ za'ra, ĩsine ãma 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da hã.

4

Piza na zé'a 'manharĩ na romnhimiré'ézé wasu'u

¹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô tinhimizawi pese zéb zarina wapisutu, ĩsadawa wasu'u na wa te tãma 're romhuri mono da. Taha wa, wawi 're robzei'õ mono ãna, wa tô 're wahâimana u'âsi. ² Ni'wam norĩ hã asiré 're hâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, ma tô wawasédé hã wa'ãma sa'ra za'ra, wahâimana nhipese sina dawĩ 're wahâimana mono newa. Uburé marĩ hã pi'uriwi da te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zé hã, wa tô wa te wasiwi 're awě'õ. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã, wa te dawĩ ãma 're 'wa'rutu mono õ di. Õhõ si, wa tô sõ'awi wa te dama 're wasu'u u'âsi, sena na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a. ãhã zarina, te za 'rãwi dapě'ẽ na da te 're wawaihu'u za'ra, wazadawa nhipese ãna, 're ĩwahâimana mono zém na hã. ³ Cristuhu wasu'uwẽ hã wa te dama 're ĩwasu'u mono hã suwai haré te ni'wam norĩ wi 're hâimana zahadu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhiti, za 're ĩnomro u'âsi mono norĩ wi. ⁴ Ta norĩ hã, Cristu te te 're saze za'ra mono õ wa, ma tô Wa'uburé hã ĩpo're'õ norĩ nhib'apito hã te te 're apo're nhito, tob'a ne 're hâimana za'ra mono da. Taha wa, Cristuhu wasu'uwẽ hã wẽ uptabi nherẽ, rob'uuiwězém ne, te te dama 're rowa'a za'ra

mono nherē, te te 're waihu'u za'ra mono ō di, ta norī hā. Cristu hā aiwa Timama ne 're morī wē uptabi nherē, ta norī hā te te siwi 're waihu'u za'ra mono ō di, sena na ĩwasu'uwē na hā. ⁵ Wa norī hā wa'āma si 're atob'uzu za'ra wa'aba mono da, duré wanhimiroti si 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono da, wa te āma aima 're rowahutu za'ra wa'aba mono ō di. Zezu Cristuhu si, wa tô wa te aima 're wasu'u za'ra wa'wa, uburé Wanhîb'apito na 're waihu'u za'ra wa'aba mono da si. Taré, wa wa norī hā aima romhuri aba 'wa hā 're wahâimana. Zezusihi si 're ĩsazei pese za'ra wa'aba mono zéb da si, wa tô wa norī hā wa te aima 're sadawa wasu'u za'ra wa'wa. ⁶ Duréhā ropoto na'rata hawimhā, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma tô tinha, āne: “Āhāna hā robra si 're asa'wari mono nherē, oto airowa'a na.” Āne te tinha. Tane ma tô duré wapē'ē 're, te te wama 're arowa'a oto, ĩsadawa wasu'u hā wa te oto āma 're ĩwaihu'u pese za'ra mono zéb da hā. Cristu hā ma tô wama waihu'u za'ra, ĩmama 're ĩmorī wē uptabi na hā.

⁷ Āté ni'wa hā te za marī ĩwē uptabi hā ĩwa'âbâ za'ēne hā piza na zé'a 'manharī 're tisē, piza ĩsipo'o pese wa, ĩ'manharī uwa wa. Tane duré, wa norī hā wahâiba nhîb'uware nherē, wa marī ĩwē uptabi hā wa te dama 're wasu'u, tô Cristuhu wasu'uwē hā, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si ĩwaihu'u pese na, da te 're waihu'u za'ra mono da, wawaihu'u pese newa, wa'āma si, da te 're rosa'rata za'ra mono tō da. ⁸ Wa norī hā Cristuhu zadawa wasu'u'wa norī hā marī ahâ na wazada 're hâimana mono nherē, da te wa'āma 're ai'uté waihu'u mono ō di. Duré da te dasiwi 're wa'ruiwapari mono wa, wa'rā 'remhā wama 're ro'wa'rutu mono nherē,

wasina 're wahâtâ'â mono wa, wawi 're robzei'õ waihu'u mono õ di. ⁹ Wanhitob'ru norĩ hã te te wa'ãma 're rob'manharĩ wasété u'âsi za'ra mono nherê, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã niwa te te warême õ di. Ta norĩ hã te te siwi 're wa'ahâri mono nherê, wazô 're rob'é'é waihu'u mono õ di. ¹⁰⁻¹¹ Da te dasiwi wapãrĩ da si, te da te wa'ãma 're rosa'rata u'âsi za'ra aré, Zezusi hã da te dasiwi ãwĩrĩ ne da. Zezusihi wasu'uwẽ hã wa te dama 're wasu'u mono wa, wa wasina romnhimimnhasi na 're wahâimana. E marĩ te wasu'u tawamhã, da te wa'ãma 're rob'manharĩ wasété u'âsi mono nherê, wasi'utõrĩ'õzé hã. Cristu hã dá'â nherê, apã ãhâiwa'utuzé, te wasu'u, sena na ãwaihu'u pese zéb da hã. ¹² Taha wa, Cristuhu wasu'uwẽ na wa te dama 're rowasu'u mono wa, wa awẽ sidãpãsi wasina romnhimimnhasi na 're wahâimana u'âsi. Taha zarina te za oto a norĩ wa'wa hã rowẽ na 're anomro u'âsi aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono siré si.

¹³ Duréhã apito Dawi hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré: “Re ãhâimana u'âsi mono hã wa tô te ãsina 're umnhasi, te te 're ãpawapto mono da. Taha wa, ãmreme ãna 're ãhâimana waihu'u mono õ di. Wa tô te dama 're wasu'u u'âsi, ãsimiroti hã tô sena wa.” ãne duréhã apito Dawihi nhimi'ui'ééré, ãbaihã na hã. Tane duré wanhimirosa'rada hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã wa te wasina 're umnhasi pese mono wa, duré wa te 're sazei pese mono wa, wa ãsadawa wasu'u na wa te aima 're rowasu'u u'âsi za'ra wa'wa. ¹⁴ Wanhib'apito Zezusihi hãiwa'utu'wa hã te za duré wahãiwa'utu, Zezusihi ãma si 're wahâimana mono wa. Tawamhã asiré wa'aba te za sitẽme wazaprõ, hãiwa u. ãne hã wama waihu'u pese

za'ra di oto. ¹⁵ Wa norĩ hã ai'madâ'â sina za'ra wa'aba, wa marĩ hã ahâ na wa te 're sépata. Tawamhã Cristuhu wasu'uwẽ na daro mono bâ wa te 're da'apawapto mono wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimizawi pese zéb zarina, da'ãma 're ãsiwãrĩ mono zé hã, wa za wa te dama ãma 're aropé, da'ahâ uptabi na oto ãré 're dahâimana za'ra mono da. Taha zarina te za da'ahâ na ãma 're dawata za'ra oto, 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma hã, tinhoprubzéb zarina, da'ãma 're siwãrĩ mono wa, te te duré 're da'anho'reptui mono wa oto.

Datõmo na dama ã'madâ'â waihu'u'õ zõ, da te 're ãrob'ruiwapari za'ra mono zé wasu'u

¹⁶ Taha wa, wawi 're robzei'õ waihu'u mono õ di, romhuri hã wa te aré 're ãsahãri mono zéb da hã. Mare di. Awẽ sidãpãsi wahãiba prédubzéb u, wahãiba téb ré wanhiptetezézé hã wawi 're si'ré u'âsi mono nherẽ, wa wapẽ'ẽ 're apã 're wanhiptete u'âsi. Taha wa, wawi 're robzei'õ waihu'u mono õ di tõ. ¹⁷ Ti'ab ré, wa za tõ wa te 're robzépata a'â. Tane nherẽ, ta hã wama wapure di. E marĩ wa. Taha wa'rãmi, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãwẽ uptabi na duré ãpire uptabi na te te wama 're wa'ãbã, ãsi'utõrĩ'õ na hã. Ti'ab ré, wa te 're robzépata za'ëté mono nherẽ, taha nhipai u wẽ uptabi di za, ãwẽ na te te wama ãropisutu sirõmo zé hã. ¹⁸ Uburé marĩ hã ti'ab ré, datõmo na da te 're ã'madâ'â za'ra mono si, si'utõrĩ pese di, ta hã. Hãiwa ãma hã marĩ hã datõmo na da te 're ã'madâ'â waihu'u za'ra mono õ si, 're si'utõrĩ waihu'u mono õ di za. Te za 're hãimana u'âsi za'ra. Taha wa, ti'ab ré datõmo na da te 're ã'madâ'â za'ra mono zõ si, wa te 're rob'ruiwapari mono õ di za. Datõmo na da te

're ĩ'madâ'â waihu'u za'ra mono õ zô si, wa za wa te 're rob'ruiwapari u'âsi, wa norĩ hã.

5

¹ Wahâiba hã 'ri na, wa za oto âma aima simiré'é za'ra wa'wa. A'ubuni wi 're dazâmorĩ mono ré hã, romhâ 'manharĩ na 'ri hã ĩwa 're dasi'ubumroi hutu mono ré, te za dasisa'u da te dasiwi 're 'ri nhamra. Tane duré, wa norĩ hã. Ti'ai âma 're wahâimana hutu za'ra mono ré, te za wahâiba hã wawi 're si'utõrĩ za'ra. 'Ri ĩwē uptabi hã dama 're simasam hã mono da, te za duré ĩwē na da te dasima 're 'ri za'ra. Tane te za duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wahâiba té hã te te wama 're ab'manharĩ, ĩwē uptabi hã, hâiwa âma za wawi 're ĩsi'utõrĩ waihu'u za'ra mono õ hã, taha ré si oto ĩ'rata 're wahâimana u'âsi za'ra mono da. Âne hã wama waihu'u pese za'ra di oto, wa norĩ ma hã. ² Ti'ai âma wahâiba ré ré, wa wa te sô 're rob'ruiwapari u'âsi za'ra, hâiwa âma wahâiba ĩtém na za oto 're ĩwahâimana za'ra mono zéb zô, âme ti'ai âma da'uza ĩhâ tém na 're dasi'uza za'ra mono da, da te sô 're ĩrob'ruiwapari za'ra mono ne. ³ Ai'uréiwi 're danomro mono wa, dama 're ĩdanhiséb za'ra mono ne, hâiwa âma hã wahâiba âna 're wahâimana za'ra mono õ di za. Wahâiba téb ré si, wa za tô 're wahâimana u'âsi za'ra. ⁴ Ti'ai âma wahâiba ré u'âsi 're wahâimana za'ra mono õ di za. Ti'ab ré, wa 're wawab'ëtē u'âsi za'ra, wa te 're robzépata za'ëtē za'ra mono wa, wahâiba na hã. E tawamhã wa za wa te wasima 're rosa'rata za'ra, 're wadâ'â su'u za'ra mono da, wahâiba zô 're rob'é'é za'ra mono hã. Mare di. Âne na hã wa te wasina 're rosa'rata za'ra mono õ di za, wa norĩ hã. Tane nherē, wa za tô sô 're watob'uzu u'âsi za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi

mono hã wahâiba îtém na îsi'utõrĩ waihu'u'õ na, za te te wama âma 're î'azaprĩ mono zéb zô. Âne wamhã, ti'ab ré aré wahâiba hã wawi 're si'utõrĩ za'ra mono da nherë, wa za taha wa'râmi îsi'utõrĩ'õ ré 're wahâimana u'âsi za'ra. ⁵ 'Re îhâimana u'âsi mono si, ma tô te te wama 're apisutu siro, âne hã. Tipë'ëzani hã ma tô te te wama 're anhomri, sena na wahâiba îté hã za te te wama 're î'anhomri mono na, wa te wasina 're waihu'u za'ra mono da.

⁶ Taha wa, wa za 'Re îhâimana u'âsi mono umnhasi sina 're wahâimana za'ra a'â, wato sina. Wahâiba hã ti'ab ré, za wawi 're îsi'utõrĩ za'ra mono ré, 're wanomro mono wa, wa a'â hâiwa âma Wanhîb'apito 're îsâmra mono zém nhiti 're wahâimana za'ra, za 're îwahâimana u'âsi za'ra mono zém nhiti zama. ⁷ Wa norĩ hã, uburé marĩ hã hâiwa âma 'Re îhâimana u'âsi mono, za te te wama 're î'anhomri mono hã, ti'ab ré watõmo na romhã ré, wa te 're î'madâ'â za'ra mono zéb zarina, 're wahâimana za'ra mono õ di. Uburé te te sima wa'âma 're î'aropisutu mono zém na, wa te 're îsaze za'ra mono zéb zarina si, wa âma 're wahâimana za'ra, watõmo na wa te wasisõwa 're 'madâ'â za'ra mono õ nherë, romhã ré. ⁸ Wa norĩ hã wato sina, wa oto 're wahâimana u'âsi za'ra. E marĩ wa. Ti'ab ré, wahâiba hã wawi 're si'utõrĩ pese za'ra mono nherë, wë uptabi di za, taha nhowa're're, hâiwa âma Wanhîb'apito 'rata 're îwahâimana u'âsi za'ra mono zé hã. ⁹ Tane nherë, 'Re îhâimana u'âsi mono hã 're îwahâimana za'ra mono zém na, wa'âma 're toi u'âsi mono da si, wa za 'râwi 're wasi'madâ'â za'ra, ti'ai âma wahâiba î'ratare ré, duré hâiwa âma wahâiba îtéb ré. ¹⁰ E marĩ wa, wa za âhã zô si, wa te 're rob'ruiwapari u'âsi za'ra, ti'ab ré hã. Niwapsi, wa za tô uburé Cristuhu nho're aimasam

ni, te te wa'awaihu'u da, wahâimana wě na, duré wahâimana wasété na zama. Tame te za oto niha te te wama 're arowairébé, ti'ai âma uburé marĩ, wa te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb zarina, ĩwě na, duré ĩwasété na zama.

'Re ĩhâimana u'âsi mono hã da'âma 're ĩsiwadi mono zé wasu'u

¹¹ Wa norĩ hã Zesusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã, wa tô Wanhĩb'apito hã wa te wasiwi 're wazéb za'ra. Taha zarina, wa tô duré wa te 're dapawaptob za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono u si, 're dasipizari za'ra mono da. Wa norĩ hã marĩ zô si, wa te 're dapawaptob za'ra mono õ di. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, wawaihu'u pese za'ra di, uburé 're ĩwahâimana za'ra mono zém na hã. Taha wa, ĩwě si, wa te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zé hã, tãma waihu'u pese di duré. Āne na hã sena na aipě'ě 're, áté aima waihu'u pese za'ra wa'aba di duré. ¹²⁻¹³ Ni'wam norĩ hã zudezu norĩ hâimanazéb uwaibaba, danho'a dama 're hâimana za'ra mono wě te, te sina 're wata za'ra. Ta norĩ hã ma tô wanhimiromhuri hã te te 're 'madâ'â za'ra. Tane nherě, wapě'ě 're wanhimirosa'rada hã, ta norĩ hã te te wawi 're waihu'u za'ra mono õ di. Taha wa, te ta norĩ hã te te dama wa'âma 're romnomri za'ra, âne: “Paru norĩ hã simiza'rese âna, te 're hâimana za'ra. Ma tô duré 'rãihaiwamnarĩ za'ra.” Wě di tô. Tane nherě, wa norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, wa za tô wa te 're romhuri u'âsi za'ra, wanhimiromhuri na âma 're wawata za'ra mono da. Ta norĩ hã te te duré âne te te wa'âma dama 're romnomri za'ra: “Paru norĩ hã te simirosa'rata nhipese na te te dama 're rowasu'u za'ra, ĩsimiroti hã sena newa, da te âma 're saze za'ra mono da.” Wě di tô. Wa'âma romnomri wasété nherě, wa tô

wa te aima 're romhuri u'âsi za'ra wa'wa, wan-
himi'ê na. E wasina 're wawata za'ra mono da,
wa ãne hã aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni. Mare
di. Dama 're wawasu'u wê za'ra wa'aba mono
da, wa ãne na aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni,
'râwi wanhimirosa'rada ãwê hã da te wa'ãma 're
ĩwaihu'u za'ra mono da si, ãré 're ãwahãimana za'ra
mono hã 'râwi. ¹⁴ Cristu hã te te 're wa'azawi
pese mono wa, wa wanhimi'ê na, wa te tãma 're
romhuri za'ra, da'ãma. Wa norĩ hã wasima si, 'râwi
're wasi'madã'ã za'ra mono õ di za. Dawasété
wa'ãbãzéb da, ma tã Cristu hã uburé dazada dãrã
da'upana, dawasété wi 'râwi 're dasiwa'ãbã za'ra
mono da, dasi'uihã na dasisada 're dadã'ã waihu'u
za'ra mono õ wa. ¹⁵ ãma 're ãnomro té mono norĩ
hã, sima si ãma 're hãimana za'ra mono tã da, ma
tã dazada dãrã, Cristu hã. Taha zarina, te za
sada ãdã'ã za'ra ma si 're hãimana za'ra, duré sada
ĩhãiwa'utu za'ra ma si, Cristuhu ma si.

¹⁶ ãne wa, ti'ai ãma ãsazei'õ'wa norĩ
nhimirosa'rata zarina, wa te da'ãma 're rosa'rata
za'ra mono õ di za oto, 're ãdahãimana za'ra
mono zém na hã. Wa hã bété. ãsazei'õ'wa norĩ
nhimirosa'rata zarina, wa tã te 're rosa'rata aré,
Cristu 're ãhãimana mono zém na hã, taré newa.
Tane nherê, taha zarina, te ãma 're rosa'rata mono
õ di oto, wa hã. ¹⁷ Ni'wam norĩ hã Cristu te te
're saze za'ra mono wa, simisutu tihãiba na sina
're sitob za'ra mono wamhã, 're ãdapoto téb za'ra
mono zéb ré si, te za oto 're hãimana za'ra. Taha
wa, te za 're ãnomro 'rata mono zé hã tãma 're
si'utõrĩ za'ra. Tãibã za oto. Taha wa'rãmi, te za oto
're ãdahãimana téb za'ra mono zém na si 're hãimana
za'ra, ãwê na si. ¹⁸ ãne hã ma tã ãwê si te te wama
're ab'manharĩ, 're ãhãimana u'âsi mono hã, ãma 're

Īwanomro mono zép téb da hã. Īsitob'ru na, wa tô aré tãma 're wahâimana za'ra. Tane nherê, Cristuhu dâ'âzém na, ma tô wa'ãma 're siwadi za'ra oto. Wa norĩ hã dama ĩsadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tô duré wama pisutu za'ra, wa te da'ãma 're ĩromhuri za'ra mono zéb da hã, taha zarina, da'ãma zama 're siwadi mono da duré, wasine. ¹⁹ Cristuhu dâ'âzém na 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsiwadi mono zé wasu'u na, wa wa te dama 're rowasu'u za'ra, dawasété na oto da'ãma 're ĩpo're pu'u mono õ zéb zarina hã. Ma tô oto wama pisutu za'ra, ãne na, wa te dama 're rowasu'u za'ra mono da.

²⁰ Taha wa, ma tô Cristu hã datême wazatõrĩ za'ra, ĩsadawa para, wa te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da. ãne, wa wa te dama 're roti pese za'ra, Cristuhu nhisi na: “Ma'ãpé, 'rãwi asi'madâ'â za'ra wa'aba, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ai'ãma siwadi za'ra wa'aba da oto.” ãne na ma tô wa'u'ãbã te te dama 're aroti pese, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ²¹ Cristu hã ti'ai ãma 're morĩ ré, ma tô wasété ãna 're hâimana u'âsi. Tiwasédé hã te te 'manharĩ õ nherê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô uburé wawasédé, wa te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém na hãiba wati'i, wa'upana za'ra, Cristuhu ãma 're wanomro mono wa, te te oto 're ĩwa'awêsãmri mono zéb da hã.

6

¹ Wa norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono siré, wa te tãma 're ĩromhuri za'ra mono norĩ hã, wa za oto aima ãma roti pese za'ra wa'aba ni. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô tinhimizawi pese zéb zarina, aima 're sõprub za'ra wa'wa, ĩwê na hã. Taha wa, ĩsazei'wa na taré dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono õ di za. 'Re aihâimana za'ra wa'aba mono

zém na, te za asa ĩwa'rãmi asina tãma 're ĩ'uwaimrami u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã. ² Duréihã Iza'iza hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré, ãne:

“Ai'ãma ĩpē'ēzézéb da, bâdâ te ĩsima ĩpisutuzém na, wa tô aiwapa. Te ĩ'asõ'reptuzéb da, bâdâ hã ĩwa waptã'ã wamhã, wa tô aipawapto tô.”

Ãne duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré hã. Ma'ãpé, ĩwapari pese za'ra wa'aba. Bâdâ ma tô oto ĩwa waptãrã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimizawi pese zé hã asi'uihã na asima tiwi waptêrê za'ra wa'aba da, duré te te asõ'reptu za'ra wa'aba da.

³ Wa norĩ hã wa 're wasi'madã'ã za'ra 'rãwi, 're ĩwanomro wê mono zô, ni'wam norĩ hã wahâimanazém na te te 're wa'madã'ã za'ra mono wa, taha zarina, tiwasété na oto 're si'marõpãrĩ za'ra mono tô da, Cristuhu wasu'uwê hã duré te te siwi 're wê'õ za'ra mono tô da. Wa te dama 're ĩromhuri za'ra mono zé hã, da te dasiwi 're wê'õ za'ra mono tô da, wa ãne na 'rãwi 're wasi'madã'ã za'ra, wa norĩ hã. ⁴ A norĩ wa'wa hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, wa te 're ĩromhuri za'ra mono zém na si, asiwi wawaihu'u za'ra wa'aba da, wa uburé marĩ hã wê na wa te 're 'manharĩ za'ra. E niha tawamhã, 're ĩwahâimana za'ra mono zé hã. Uburé marĩ na, wa te 're robzépata za'ra mono nherê, duré rowasédé hã wazada 're wairébé u'âsi mono nherê, wa wanhiptete sina ãma 're wanomro u'âsi, wa te 're sazei'õ utõrĩ za'ra mono ãna. ⁵ 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa oto 're wahâimana za'ra mono wa, ma tô da te dasiwi 're wahã za'ra. Ma tô duré nasi dasiwi wanheme ni, dazazéb 're. Wazada 're dahâimana wasété za'ra mono wa, te da te wawi 're ro'wa'rutu u'âsi za'ra, Wanhib'apito,

wa te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono ré hã. Wanhimiromhuri na, wa dama 're wasiwasutu za'êtê u'âsi za'ra, Wanhib'apito wasu'uwê na hã. ãne wanhã, wanhotõ ãna ma tô duré wa'ãma 're awê za'ra, nimahã mara na hã. Wasai ãna, wa duré nimahã bâtâ na hã 're wasi'ubumro. ⁶ ãne na, wa te 're robzépata za'ra mono nherê, wa tô 're wanomro wê u'âsi. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimirowaihu'u si, wa tô oto wa te 're waihu'u pese za'ra. Taha wa, wawara sina dazada 're wazahi za'ra mono ô di oto. Wanhimizawi pese na si, wa oto 're wahâimana za'ra. 'Re ìhâimana u'âsi mono pê'êzani nhimipawaptobzéb zarina si, wa duré wa te dama 're romhuri za'ra. Wazadawa nhipese ãna, wa sena na si, wa te 're dazawi pese za'ra. ãne zarina, te za asiwi ìwawaihu'u za'ra wa'wa, sena na 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, dama 're ìwahâimana za'ra mono na hã. ⁷ Ìwasu'uwê hã wa tô, tô sena wa te dama 're wasu'u za'ra. 'Re ìhâimana u'âsi mono waihu'u pese zarina si, wa tô ãne na wa te dama 're romhuri za'ra. 'Re ìwanomro wê mono zém na si, wa tô wanhitob'ru norĩ da, 're wahâimana za'ra, ta norĩ ãma, wa te 're ai'uté za'ra mono da. Taha na, wa duré ta norĩ ãma 're wasimanawawi u'âsi za'ra, wanhitob'ru norĩ ãma hã. ⁸ ãne na te za tô asiwi ìwawaihu'u za'ra wa'wa, sena na 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, dama 're ìwahâimana za'ra mono na hã. Taha wa, te ni'wam norĩ hã 're ìwanomro wê mono zém na te te wa'ãma 're rosa'rata za'ra. Te te duré dama 're wawasu'u wê za'ra. Tane nherê, te ni'wam norĩ hã te te wa'ãma 're wasété za'ra taré. Te duré te te dama 're wawasu'u wasété za'ra. Sena na dama 're wasiwasu'u u'âsi za'ra mono nherê, te wazadawa nhipe hã te te wa'ãma

're sa'ra u'âsi. ⁹ Wa norĩ hã daro mono bâ ĩsazei'wa norĩ ma, wawaihu'u pese za'ra nherẽ, te ni'wam norĩ hã taré na si te te wa'ãma 're rosa'rata za'ra. Wa te wasina 're romnhimimnhasi u'âsi za'ra mono wa, aré 're wadâ'â za'ra mono da nherẽ, wa zahadu wahâiba ré ré 're wahâimana za'ra. Da te 're wahâ za'ra mono nherẽ, da te dasiwi wa'uprosi waihu'u õ di. ¹⁰ Nimahã bātâ na, da te dasina 're wapě'ězé zani za'ra mono nherẽ, wa watoi u'âsi 're wahâimana za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma si. Duré wanhibrob'õ na 're wahâimana za'ra mono nherẽ, wa wa te 're dapawaptob za'ra, ĩwasu'uuwẽ na si, danhibro pese ne, rowẽ na 're dahâimana u'âsi za'ra mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono siré. Wa norĩ hã wanhimarĩ õ nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, uburé te te wama 're ĩ'anhomri mono ré si, wa oto 're wanomro, ĩwẽ uptabi ré si.

¹¹⁻¹² Corĩtu ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ, sō'awi wa tō aima 're wasiwasu'u za'ra wa'wa, 're ĩwahâimana za'ra mono zém na hã. Awi 're wasi'udâ waihu'u za'ra wa'aba mono õ di. Wanhimizawizém na, wa te duré 're ai'mararé za'ra wa'aba mono õ di. A norĩ wa'aba si te asimizawizém na 're ĩwa'mararé za'ra wa'aba mo. ¹³ Taha wa, ĩra ne oto ĩma 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, wa za ãne na aima roti za'ra wa'wa, asawi pese za'ra wa'aba sina: Ma'ãpé, aipě'ě na asiwi 're wazawi pese za'ra wa'aba mono, wa norĩ hã wapě'ě na, wa te 're ĩ'asawi pese za'ra wa'aba mono ne.

Aiwab õ na 're ĩdahâimana za'ra mono zé wasu'u

¹⁴ Cristuhu zazei'wa na 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ, ĩsazei'õ'wa norĩ hâimanazém na, ĩsu 're aihâimana waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za oto. Rowa'a na 're ĩdanomro wẽ mono zé

hã, duré robra na 're ĩdanomro wasété mono zé hã, e aiwa bâ. Mare di. Aiwab õ di. Taha wa, ĩsazei'õ'wa norĩ siré, 'rãwi 're aihâimana waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za tô. Tô'ã. ¹⁵ Cristu hã bété. E Satanasihi me, te siré 're hâimana zahuré, aiwa. E tinhimirosa'rata na te duré 're sisaze zahuré, 're siwẽ'õ zahuré mono ãna. Mare di. Tane duré, ĩsazei'wa norĩ hã aiwa 're hâimana za'ra mono õ di, ĩsazei'õ'wa norĩ me hã. Æne hã baba uptabi di, wama hã. ¹⁶ Romhãiba 'manharĩ hã ãma 're ĩdawata za'ra mono zé hã, e 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb 're, te aré da te 're sa'ra, 'ri 'rãihã wa. Mare di. E marĩ wa. Aiwab õ wa, dama hã. Tane duré, wa norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩwata za'ra mono õ norĩ siré, 're wahâimana waihu'u za'ra mono õ di za oto. E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wapẽ'ẽ 're, wa'ãma 're sörõwa za'ra mono wa oto. Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorõwa ne, wa oto 're wahâimana za'ra wasiré ĩsazei'wa norĩ hã, 'ri 'rãihã wam ne, wapẽ'ẽ 're, 're sãmra mono wa oto. Duréhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tô ĩmreme na rob'ui'ére za'ra, romhã ré ĩsib'a'uwẽ norĩ ãma hã, ãne:

“Ĩnhib'a'uwẽ norĩ siré, wa za oto 're ĩhâimana u'âsi za'ra, 'rãwi ĩ'rata. Wa za ĩsiré 're ĩmorĩ u'âsi za'ra.

Ĩsib'apito, wa za oto tãma 're ĩhâimana za'ra.

Tawamhã ĩnhib'a'uwẽ te za duré ĩma 're hâimana za'ra.”

¹⁷ Æne duré Danhib'apito mreme na rob'ui'ére wasu'u amo hã:

“Dapo're ãna 're ĩdanomro mono norĩ hã, te za oto asiwi 're ĩrẽme za'ra wa'aba mo, ta norĩ hâimana wasété zém nhiti, 're aihâimana za'ra wa'aba mono da oto.

Dapo're'õ norĩ hã uburé marĩ hã te te siwi 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zé hã, tiwi 're upi zahu za'ra wa'aba mono õ di za oto. Tawapsi, wa za oto ĩsitēme te 're aiwaibui wē wa'wa.

18 Tawapsi, wa za duré Aimama 'wa hã aima 're ĩhâimana za'ra wa'wa. Tawamhã ĩ'ra te za oto ĩma 're aihâimana za'ra wa'aba mo.”

Ãne ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã danhipai u ĩsiptete uptabi hã tinhib'a'uwē norĩ ma, ropisutu siro.

7

1 ĩsisānawã norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, ãne hã uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama 're ĩ'aropisutu mono zé hã, oto wama 're hâimana za'ra mono wa, uburé marĩ ĩwasété wi, wa za 're wasi'madâ'â pese za'ra, ãma 're wasihâiba wasété za'ra mono tō da, duré 'râwi wapē'ē 're, ãma 're wasiwasété za'ra mono tō da. Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wa za wa te wasiwi 're wazé pese za'ra. Wa za duré tãma 're wasisõmri u'âsi za'ra, ãma 're wanomro wē u'âsi mono da.

Paru hã dama 're ĩtoi u'âsi mono zé wasu'u

2 Ma'ãpé, asiwi 're wazawi wē za'ra wa'aba mono, apã 're wawaibui wē wa'aba mono da. Ni'wam norĩ hã asiré 're hâimana za'ra wa'aba mono nherē, ma tô wawasédé hã wa'ãma sa'ra. Tane nherē, asiré wa te aima romhuri za'ra wa'aba ré hã, marĩ ĩwasédé hã wa te aima 'manharĩ za'ra wa'aba õ di, nimahã na hã. Duré wanhimiromhuri zarina, aihâimana wasété na asi'marõpãrĩ za'ra wa'aba õ di 'râwi. Duré rob'uiprazéb zô, marĩ hã taré, wa te aima

'manharĩ nhipese za'ra wa'aba õ di. Mare uptabi di. ³ E aiwasédé hã te ai'ãma sa'ra wa'aba da, wa ãne ãma aima rowasu'u za'ra wa'wa. Mare di. ãne da hãĩ õ di. A norĩ wa'wa hã wama asawi uptabi za'ra wa'aba di. Taha wa, niha wama 're romhâimana za'ra mono wa, 're wadâ'â za'ra mono da nherẽ, wama 're rowẽ za'ra mono di za. ãne na, wa tô aima wasiwasu'u pari za'ra wa'aba ni. ⁴ A norĩ wa'wa hã ĩma ai'umnhasi za'ra wa'aba di oto. Wa aima 're ĩtoi u'âsi za'ra wa'wa. Aiwasu'u wẽ wa'aba na, ma tô asina ĩma 're ĩrowẽ zani za'ra wa'aba mo. Rowasédé hã wazada 're wairébé u'âsi mono nherẽ, wa ĩtoi uptabi na 're ĩhâimana u'âsi.

⁵ Masédoniza u, we wasimasisi wamhã, wa te ãma ãpusi waihu'u õ di. ãmemhã wazada hã ro'wa'rutu uptabi di, da'ahã na wazada dahâimana za'ra wa. Duré ai'ãma wahâtâ'â za'ëtẽ za'ra wa'aba di. E marĩ wa. Wanhíb'apito wasu'uwẽ nhiti, aipizari za'ra wa'aba õ'umnhasite. ⁶ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, taha si dapẽ'ẽ nomri'wa hã te 're hâimana, dawĩ 're robzei'õ za'ra mono nherẽ. Ta hã ma tô wapẽ'ẽ hi, Titu hã aihawi wa'aba, ni-mosi wei watẽme wisi wa. ⁷ E tawamhã, Titu wei watẽme ĩwisizém na si, ma tô wapẽ hã ĩ're wama da'wa. Mare di. Taha na si õ di. Aiwasu'u wẽ wa'aba na zama, ma tô wapẽ hã ĩ're wama da'wa, duré Titu hã asiwi ĩpẽ'ẽ hiri aba na aiwasu'u wẽ za'ra wa'aba na zama. Ta hã Titu hã ma tô wama aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa, ãne: “Corĩtu na 'ri nho'õmo nhisi ãma ĩsazei'wa norĩ hã te sima aiwẽ za'ra, 'rãwi te te duré asabu za'ra da, tãma asawi uptabi za'ra wa. Ta norĩ hã ma tô duré 'rãwi sina tipẽ'ẽzé za'ra, marĩ hã ĩwasétére hã te te siwi ĩ'manharĩ za'ra zém na hã. Te duré sima aiwẽ za'ra,

te te siwi ai'upari wē za'ra da, asitob'ru norī wi.”
 Āne na ma tō wama aiwasu'u wē za'ra wa'wa, Titu
 hā. Taha wa, aima ĭtoi uptabi za'ra wa'aba di,
 āhāna hā.

⁸ Rob'ui'ééré te aima ĩsōmri 'rata za'ra wa'wa hā
 sōré za'ra wa'aba wamhā, ma tō aiwi tirobzei'ō
 pese za'ra wa'wa, te āma aima ĩnharī za'ra wa'aba
 zém na hā. Taha wa, wa tō wa hā ĩsiwi āma
 robzei'ō, te aiwi āma ĩrobzei'ō za'ra wa'aba zém na
 hā. Tane nherē, te āma ĩsiwi robzei'ō na sahu ō
 di oto. E marī wa. Te aiwi āma ĩrobzei'ō za'ra
 wa'aba zém na, āma aihāimana za'ra wa'aba ō wa
 oto. ⁹ Taha wa, wa hā ĭtoi uptabi di, āhāna hā. E
 ĩnhimi'ui'ééré na te aiwi robzei'ō pese za'ra wa'aba
 wa, wa ĭto sina ĩhāimana. Mare di. Aiwi ĩrobzei'ō
 pese za'ra wa'aba zéb zarina, aiwasété wi aipizari
 za'ra wa'aba wa, wa ĭto sina ĩhāimana. 'Re ĩhāimana
 u'âsi mono te te aima ĩwē za'ra wa'aba zéb zarina
 si, ma tō aiwi tirobzei'ō za'ra wa'wa. Taha wa,
 wa hā marī ĩwasédé hā te āma aima 'manharī za'ra
 wa'aba ō di, ĩnhimi'ui'ééré na te āma aima ĩnharī
 za'ra wa'aba zém na hā. ¹⁰ ĩsazei'ō'wa norī hā 're
 ĩnomro wasété mono zéb zarina, robzei'ō u'âsi 're
 hāimana za'ra mono wa, te ta norī hā dâ'â u'âsi
 ne 're hāimana za'ra, tipě'ě 're. Tane nherē, 'Re
 ĩhāimana u'âsi mono te te dama 're ĩ'apisutu mono
 zéb zarina si, dawī 're robzei'ō pese za'ra mono
 wamhā, tawapsi te za dawasété wi 're dasipizari
 za'ra. Taha zarina si, te za oto 'Re ĩhāimana u'âsi
 mono hā te te 're da'anho'reptu. Āne wamhā, 're
 ĩdahāimana wasété za'ra mono zém na 're dasiwē'ō
 za'ra mono ō di za oto. ¹¹ Ma'āpé, āne na āma
 asipo're pu'u za'ra wa'aba, 'Re ĩhāimana u'âsi mono
 te te sima aiwē za'ra wa'aba zéb zarina, aiwi

Īrobzei'ō pese za'ra wa'aba zém na hã. Taha zarina, ma tô oto asiwaihu'u za'ra wa'wa, uburé ĩwasédé hã 'râwi asiwi wē'ō pese za'ra wa'aba da. Taha wa, ma tô oto asima ĩwē uptabi za'ra wa'wa, aiwasédé hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zém na ĩma asiwasu'u za'ra wa'aba da, apâ asima ropese za'ra wa'aba da. Ma tô duré asiwē'ō pese za'ra wa'wa, aiwasédé hã aima ĩhâimana za'ra wa'aba zém na hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimihâzém na, ĩsadawa para ĩmreme na te aihâ za'ra wa'aba ō'umnhasite, ma tô ĩma aipahi za'ra wa'wa. Tane nherē, ma tô asima ĩwē za'ra wa'wa oto, apâ âma atēme ĩmorĩ aba da, wasisabu su'u za'ra da. Ī'uwaibaba na si, niha âma rosa'rata za'ra wa'aba da, ma tô asi'madâ'â za'ra wa'wa, aibâ hã tiwasédé te te ĩ'manharĩzém na hã asiwi wē'ō za'ra wa'aba da. Taha wa, aiwasédé hã âma 'manharĩ za'ra wa'aba ō di. Āne, wa tô âma aiwaihu'u za'ra wa'wa.

¹² Taha wa, e taré aibâ hã tiwasédé te te da'âma ĩ'manharĩ âma, ĩpē'ézé wa, wa tô âne na âma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, taha hâiba na te âma aima nharĩ za'ra wa'aba da. Mare di. Duré e taré aibâ hã te pawaptob da, wa tô âma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, âne na hã. Mare di. A norĩ wa'wa hã aima wazawi pese za'ra wa'aba wa, ĩnhimiroti hã 're ĩ'madâ'â za'ra wa'aba mono na 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a 'râwi asiwaihu'u za'ra wa'aba da si, wa tô âne na hã âma aima rob'ui'ééré 'rata za'ra wa'wa. ¹³ Āne hã wa te ai'âma waihu'u za'ra wa'aba wa, ma tô apâ wapē hã ĩ're wama da'wa. Tane nherē, taha zarina si ō di, aima wato za'ra wa'aba zé hã. Titu hã we watēme wisi wamhã, ma tô wama aiwasu'u wē za'ra wa'wa. Ai'rata sãmra aba ré hã, ma tô, u, asiwi ĩpē'ē hiri 'wa, asiwi

Īpawapto wē wa'aba zém na hã. Āne wa, ma tô, to sina we watēme wi, aihawi wa'aba hã. Āne wa, wa duré wa norī hã watoi uptabi na wahâimana, ĩsabâdâ hã. ¹⁴ Titu hã âma atēme morī aba ô ré, wa tô tâma aiwasu'u wē za'ra wa'wa, ĩsôwa, te te aiwaihu'u sirômo za'ra wa'aba da. Taha wa, taré te âma tâma ai'umnhasi baba za'ra wa'aba ô di, ĩsôwamhã. Wa norī hã wazadawa nhipse âna, wa tô wanhimirowasu'u wē na si, wa te aima 're rowasu'u u'âsi za'ra wa'wa, tô sena na âma 're ĩwawaihu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. Taha zarina, Tituhu ma, wa te ĩ'aiwasu'u wē za'ra wa'aba zém na hã, tô sena na te za taha zarina si oto da te 're aiwaihu'u za'ra wa'wa, a norī wa'wa hã. ¹⁵ Titu hã ai'rata sãmra aba ré, ma tô ĩsimiroti hã asiwi ĩwapari pese za'ra wa'wa. Ma tô duré asina aihâtâ'â za'ra wa'aba nherē, asiwi ĩ'âri wē wa'wa, marī na tâma âma asina uwaimrami za'ra wa'aba ô wa, te te siwi aiwē'ô za'ra wa'aba ô'umnhasite. Taha wa, tâma asawi pese za'ra wa'aba di, âne na ai'âma po're si'âri za'ra wa'aba ô wa. ¹⁶ Taha wa, wa hã duré, aima ĵto za'ētē za'ra wa'aba di. E marī wa. Īma ai'umnhasi za'ra wa'aba wa, âne na hã oto.

8

Īsibrob'ô norī ma, 're ĩdanhoprub za'ētē za'ra mono zé wasu'u

¹ Wasisânawã norī, wa wasima aiwē za'ra wa'aba ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhimizawi pese zéb zarina, ĩsazei'wa norī ma, 're ĩsôpru mono zé wasu'u hã, waihu'u za'ra wa'aba da, Masédoniza na danhipti'a nho'ômo nhisi âma rowahutu u, siré 're ĩsi'rã'ôtô mono norī ma, 're ĩsôpru mono zé wasu'u hã. ² Ta norī hã da te âma 're ĩrowasété za'ra

mono na, te te 're robzépata za'ětē za'ra mono nherē, duré sibrob āna 're hâimana za'ra mono nherē, ma tô to sina, dama tinhoprub za'ětē za'ra, tite rob'uiprazém na hã. ³⁻⁴ Marĩ hã sa hâimana za'ra ô nherē, ma tô sa'ětē na dama sômri za'ra, tinhoprubzém na te te āma dazawi za'ra da. Si'uihá na ma tô sima pisutu za'ra, āne na wa te āma saze za'ra wa, Zeruzarē āma 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē norĩ te te siwi āma pawaptob za'ra da, te te sima ĩwē uptabi za'ra zéb zarina. Taha wa, wē di āne hã, dama āma ĩsôprub za'ra zé hã, Masédoniza āma ĩsazei'wa norĩ nhoprubzé hã. ⁵ Wa norĩ hã āne zô, wanhimipari ô nherē, ma tô Wanhib'apito ma uimrehēne sisômri za'ra ta norĩ hã, taha ma si 're hâimana za'ra mono da. Taha zarina, ma tô duré wama sisômri za'ra, te te wapawaptob za'ra da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ĩpisutu za'ra zéb zarina hã. ⁶ Titu hã āma atēme morĩ 'rata aba wanhã, ma tô rob'uiprazé ubumro na sãna'rata, asôprub za'ra wa'aba zém na hã. Taha wa, wa tô tãma roti pese ni, duré āma atēme morĩ aba wanhã, rob'uiprazé ubumro na te te āma sizusi da, romhuri hã wē uptabi na te te uprosi da. ⁷ A norĩ wa'wa hã te Cristu hã aima umnhasi za'ra wa'aba wa, āma 're ĩsasômri pese za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na, te aimreme wē na dama 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo. ĩsimiroti hã ma tô duré 're ĩwaihu'u pese za'ra wa'aba mo. Taha wa, asimi'ē na te 're ĩromhuri pese za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te aima 're ĩwē za'ra wa'aba mono zéb zarina. Te duré asiwi 're ĩwazawi pese za'ra wa'aba mo. Āne hã aima sa'ětē uptabi za'ra wa'aba di, 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém na hã. Taha wa, te za

sa'ētē na dama asōprub za'ra wa'wa duré.

⁸ Āne hã wa hã te āma aima 'ru za'ra wa'aba ō di. Taré wa aima āma roti za'ra wa'wa, ĩnhimiroti zarina, 'manharĩ za'ra wa'aba wamhã, 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mono zém na, sena na da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da. Masédoniza āma ĩsazei'wa norĩ hã simi'ē na te te 're ĩdapawaptob za'ra mono ne zô pé, wa āne na taré āma aipibu za'ra wa'wa. ⁹ Wanhib'apito Zezu Cristuhu nhimizawi pese zé hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di oto. Ta hã Timama siré robze na 're hâimana u'âsi mono nherē, ma tô hâiwa āma tihâimanazé hã we tirē a'â, ti'ai āma si'a'uwē da, te te a'â dame 're robzépata mono da. Asada za'ra wa'aba, ma tô dawazari si'a'uwē, taha zarina, a norĩ wa'aba zama 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata 're asimroi u'âsi aba mono da, hâiwa āma hã. Taha wa, Wanhib'apito hã sisawi āna 're ĩhâimana mono ne, te za asisawi āna dama asōprub za'ra wa'wa, ate rob'uiprazé wa'aba na hã.

¹⁰⁻¹¹ ĩnhimirosa'rada hã wa za oto aima waihu'u za'ra wa'wa, rob'uiprazé asiwi ĩ'ubumroi wa'aba zém na hã. Wahub 'rata na ma tô dawana asima ĩpisutu za'ra wa'wa, rob'uiprazé hã asiwi ĩ'rã'õtō aba zéb da hã. Dawana ma tô duré rob'uiprazé ubumro na āma ĩsãna'rata za'ra wa'wa. Taha wa, ma'ápé asiwi uprosi wē wa'aba, rob'uiprazé ubumro hã. Ato sina, āma asisaze za'ra wa'aba ne, te za oto āhãna hã āma ĩ'uwaimrami za'ra wa'wa duré, rob'uiprazém na hã, aihâiba mono bâ aima 're ĩhâimana za'ra wa'aba mono zéb zarina, niha wamhã, ĩsa'ētē zarina, niha wamhã, ĩsyry zarina. ¹² Ato sina, āma asōprub za'ra wa'aba wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te za asōprubzém na

aiwēsāmri za'ra wa'wa. Asimarī aba ō wa, tō syry na ĩsōmri za'ra wa'aba zēb zarina, te za duré āma aiwēsāmri za'ra wa'wa, ato sina āma asōprub za'ra wa'aba wa.

¹³⁻¹⁴ E a norī wa'aba si, sa'ētē na ĩsōmri za'ra wa'aba na, da'upana āma robzépata za'ra wa'aba da, wa āne na aima roti za'ra wa'wa. Mare di. Taré āhāna hā sa'ētē na aima hāimana za'ra wa'aba wa, te za āma ĩpawaptob za'ra wa'wa, Zeruzarē āma ĩsazel'wa norī hā, marī zō tiwi 're rowaptââ za'ra mono wa. Tawamhā, nimahā na marī zō, aiwi 're rowaptââ za'ra wa'aba mono wamhā, te za duré ta norī hā marī na te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, asa, sa'ētē na tāma hāimana za'ra wamhā. Āne wamhā, aiwa te za asōprubzém na asima āma 're ĩwa'rāmi za'ra wa'aba mo. ¹⁵ Duréhā Mozési ma tō āne na āma rob'ui'éré, Izarazéhé nhihudu norī hā a'ubuni wi simizahāri mono sidāpāsi, mana na dasazém nhisi hā te te siwi ĩ'ubumroi mono na hā:

“Ni'wam norī hā sa'ētē uptabi na te te sima ubumro za'ra mono nherē, tāma si'atarēme za'ra mono ō di, tisiré norī hā te te āma pawaptob za'ra mono wa. Taha wa, ni'wam norī hā syry na te te sima ubumro za'ra nherē, ta norī wi tiwi sō rowaptââ za'ra ō di, ĩsazéb zō hā.”

Āne duréhā āhā wasu'u na, Mozési te te āma ĩrob'ui'érezé hā, ĩbaihā na hā. Tane duré, a norī wa'wa hā te za 're asipawapto pese za'ra wa'aba mo, aiwa 're aihāimana za'ra wa'aba mono da.

Titu hā to sina datēme ĩmorĭzé wasu'u

¹⁶ 'Re ĩhāimana u'āsi mono, ma tō Tituhu ma pisutu, tāma asawi pese za'ra wa'aba zēb zarina, te te aipawaptob za'ra wa'aba da, wa norī hā

wa te duré 're ĩ'asawi pese za'ra wa'aba mono ne. Taha wa, wa āma wawata ni, 'Re ĩhāimana u'āsi mono āma hã, tō sena wa, ō hã. ¹⁷ Tawamhã ōne haré ma tō Titu hã sina wazaze, āma atēme ĩmorĩ aba zém na da hã. Taha wa, si'uihã na te te āma sima ĩrowēzéb zarina, to sina te za tō āma atēme timorĩ za'ra wa'wa āhãna hã, atēme za'ra wa'aba. ¹⁸ Wasisānawã hã wa za duré ĩsiré āma atēme satōrĩ za'ra wa'aba ni, aibã hã. Āme ĩsazei'wa norĩ hã ma tō te te sima 're wasu'u wē za'ra, Cristuhu wasu'uwē na simiromhuri wē uptabi wa, ta hã. ¹⁹ Duré dama simiromhuri wē uptabi wa, ma tō ĩsazei'wa norĩ hã siwi pisutu, Zeruzarē u ĩsazei'wa norĩ nhoprubzéb ré, za wasi'aba'réri wa, āma wasiré morĩ da. Tawamhã Wanhib'apito āma wawatazéb da, wa za tō āne hã 'manharĩ ni, duré wato sina, wa te 're ĩda'apawapto mono zém na, da te wawaihu'u za'ra da.

²⁰ Wanhimisaihuri hã da te wa'āma nomri tō da, wa za asōprub za'ra wa'aba zé hã wasitēme wa te wasiwi 'madã'ã pese za'ra, wasi'aba'réri wamhã. ²¹ ĩ'uwaibaba, wa te āma ĩ'uwaimrami za'ra da si, wa tō ĩré wasima rob'madã'ã za'ra ni, Wanhib'apito nho'a, duré uburé danho'a zama.

²² Wasisānawã hãiba amo hã wa za duré āma atēme satōrĩ za'ra wa'aba ni, Titu norĩ siré, āma morĩ da. Ta hã wa tō nasi pibu za'ra ni, simi'ē na te te 're romhuri mono zō, Wanhib'apito ma. Taha wa, wa tō waihu'u za'ra ni, tō sena ĩsimi'ē na hã, duré to sina te te 're ĩromhuri mono na hã. Ta hã aiwasu'u wē za'ra wa'wa hã te te wapari wa, tãma ai'umnhasi uptabi za'ra wa'aba dí, za rob'uiprazém na dama asōprub za'ra wa'aba zém na hã. Taha wa, toi uptabi dí āhãna hã, rob'uiprazé

ubumro na za te te ãma aipawaptob za'ra wa'aba wa. ²³ Titu hã bété. Ta hã ĩsiré Wanhib'apito ma romhuri'wa te 're ĩhâimana, Cristuhu wasu'uwê na ĩsiré te te 're ĩ'aipawaptob za'ra wa'aba mono. Duré wasisãnawã hãiba amo norĩ hã za ĩsiré ãma ĩneb zahuré da hã, ta norĩ hã te za tisiré ĩsazei'wa norĩ zadawa para, ãma atême ĩne wa'aba na si-wasu'u zahuré, aima za'ra wa'aba hã. Ta norĩ hã simiromhuri wê uptabi wa, te za Cristuhu ãma si 're dawata za'ra. ²⁴ Taha wa, ma'ápé ĩwê na si uburé marĩ na hã ãma tãma uwaimrami za'ra wa'aba za, asimizawi pese aba zém na te te aiwaihu'u za'ra wa'aba da, duré sena na, wa te dama 're ĩ'aiwasu'u wê za'ra wa'aba mono zém na, te te aiwaihu'u za'ra wa'aba da. Duré ãme ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ hã, ãne na te te aiwaihu'u za'ra wa'aba da, te za ĩwê na si tãma ãma ĩ'uwaimrami za'ra wa'wa.

9

Zudeza ãma ĩsazei'wa norĩ ma, ĩdanhoprub za'ra zé wasu'u

¹ E wa hã wa za ãne na aima ãma roti na sahu za'ra wa'wa, ĩnhimi'ui'ééré na hã, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê norĩ ma, asõprub za'ra wa'aba da, dame. Mare di. ãne na, te aima ãma roti na sahu za'ra wa'aba õ di za, ãhãna hã. ² E marĩ wa. Zudeza ãma ĩsazei'wa norĩ hã asiwi pawap-tob za'ra wa'aba da, asi'uihã na ato sina, ãma asima rosa'rata za'ra wa'aba wa. ãne na, wa tô wa hã ãma aiwaihu'u za'ra wa'wa, tô sena na. ãme Masédoniza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma ĩsazei'wa norĩ 're ĩhâimana za'ra mono norĩ ma, wa

tô aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa. Āne, wa tô ta norĩ ma hã tãma aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa: “Ataza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma ĩsazei'wa norĩ hã ma tô rob'uiprazé ubumro na sãna'rata za'ra, wahub 'rata na hã.” Āne na, wa tô tãma aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa. Rob'uiprazé hã ato sina, asiwi ĩ'ubumro sirõmo za'ra wa'aba zéb zarina, ma tô ta norĩ zama sima ãma rosa'rata za'ra, to sina, aiwa asine wa'aba, te te siwi 'manharĩ wẽ da, aiwab da. ³ Āne na, wa tô dama aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa. Tane nherẽ, wa za ĩsisõwa ãma atẽme satõrĩ za'ra wa'wa, wasisãnawã norĩ hã, rob'uiprazé ubumro na te te aipawaptob za'ra wa'aba da, ĩwana ré asiwi 'rã'õtõ pari aba da, te dama aiwasu'u wẽ za'ra wa'aba zéb zarina. Duré te dama aiwasu'u wẽ za'ra wa'aba zém na, taré te ai'umnhasi baba za'ra wa'aba tõ da, wa za tô ãne hã 'manha. ⁴ Áté Masédoniza hawimhã, wasisãnawã norĩ hã te za ãma ĩsiré ai'aba'ré, atẽme za'ra wa'aba. Tawamhã, ãma atẽme wasihutu aba wamhã, rob'uiprazé hã asiwi 'rã'õtõ pari aba õ wamhã, áté wa aré aima aséb za'ra wa'aba ni, taré wa te ai'umnhasi baba za'ra wa'aba wa. A norĩ wa'wa hã bété. Te aré tô aséb za'ra wa'wa, tô sena ĩ'ubumro na, ãma uwaimrami za'ra wa'aba õ wa. ⁵ Taha wa, wa tô ãne rosa'rata ĩsima, wasisãnawã norĩ hã ĩsisõwa te ãma atẽme satõrĩ za'ra wa'aba da, rob'uiprazé ubumro na te te aipawaptob za'ra wa'aba da, asiwi 'rã'õtõ pari aba hã ĩzõ, ĩma ĩropisutu za'ra wa'aba zéb zarina. Tawamhã, ãma atẽme ĩwisi za'ra wa'aba wamhã, õne haré wa za ti'â, asi'uihã na ato sina, dama asõprub za'ra wa'aba zém na, da te dasiwi aiwaihu'u za'ra wa'aba da.

⁶ Āne na, wa za duré ãma aipo're pu'u za'ra

wa'wa, āma rosa'rata za'ra wa'aba da. Amnho hā syry na da te 're ĭzuri mono zéb zarina, te za syry na da te 're ubumro za'ra, dama 're 'rā prédub za'ra mono wamhā. Sa'ētē na, da te 're zuri mono wapsi, te za oto sa'ētē na da te 're ubumro za'ra. Tane duré, dasima 're ĭdanhoprub za'ra mono zéb zarina, te za 'Re ĭhâimana u'âsi mono hā dama 're sōpru, ĭwa'rāmi. ⁷ 'Rāwi aipē'ē 're, asima ĭwaihu'u za'ra wa'aba zéb zarina si, te za aihâiba mono bâ dama asōprub za'ra wa'wa, âté sa'ētē na, âté syry na. Robzei'ō nherē, dama asōprub za'ra wa'aba ō di za. Duré taré da te aima ĭ'ru za'ra wa'aba zéb zarina, dama asōprub za'ra wa'aba ō di za. Mare di. Asi'uihā na si te za asima ĭwē za'ra wa'aba zéb zarina, dama asōprub za'ra wa'wa, ato sina. Āne si ĭwē uptabi hā, 'Re ĭhâimana u'âsi mono ma hā, dato sina dasima 're ĭdanhoprub za'ra mono zé hā. ⁸ 'Re ĭhâimana u'âsi mono hā waihu'u pese uptabi di, uburé marĭ ĭwē hā te te aima 're ĭ'anhomri aba mono da hā, marĭ zô aiwi 're rowaptâ'â za'ra wa'aba mono tō da, āma 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb da hā, duré āma 're ĭdapawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hā. ⁹ Duréihā ni'wa hā ma tō āne na rob'ui'éré, ĭbaihā na hā:

“ĭsibrob'ō norĭ ma, te 're sōprub u'âsi, sa'ētē na. ĭsimizawi pese zé hā dawĭ 're si'utōrĭ waihu'u za'ra mono ō di za. Te za dama 're hâimana u'âsi za'ra.”

Āne duréihā rob'ui'éré wasu'u hā.

¹⁰ E 'wa hā te robzâ hā robzuri'wa norĭ ma, te te 're anhomri. E 'wa hā, te dasazé hā te te dama 're anhomri. Ta hā, 'Re ĭhâimana u'âsi mono. Tane te za duré ĭsōprubzé hā aima 're sa'ētē za'ra wa'wa, dama 're asōprub za'ra wa'aba mono zé wa'rāmi,

sa'ētē uptabi na oto dama āma 're asōprub za'ra wa'aba mono da, nimahā na hā. ¹¹ Sa'ētē na te za tō īwē hā te te aima 're sōmri u'āsi za'ra wa'wa, taha zarina, oto a norī wa'wa hā sa'ētē na āma 're dapawaptob u'āsi za'ra wa'aba mono da, aiwab da. Taha wa, da'ahā na te za oto 'Re īhâimana u'āsi mono āma tawata za'ra ni, asōprub za'ra wa'aba zé hā za wa te datēme āwisi za'ra wē te. ¹² Īwē hā te za tō ī'manharī za'ra wa'wa, āne na dapawaptob za'ra wa'aba wamhā. E marī wa. Ta norī wi hā, marī zō tiwi 're rowaptâ'â za'ra mono ō di za oto, 'Re īhâimana u'āsi mono nhib'a'uwē norī wi hā, Zudeza āma 're īhâimana za'ra mono norī wi hā. Taha zarina, te za duré ahā na oto āma 're wata za'ra, 'Re īhâimana u'āsi mono āma hā. ¹³ A norī wa'wa hā tāma asōprub za'ra wa'aba zém na, pawaptob za'ra wa'aba wa, te za tāma āma ī'uwaimrami za'ra wa'wa, 'Re īhâimana u'āsi mono ma hā. Taha wa, ahā na te za tō 'Re īhâimana u'āsi mono āma tiwata zara, Cristuhu wasu'uwē zarina 're anomro wē wa'aba mono na, duré asōprub uptabi na pawaptob za'ra wa'aba wa, ta norī hā, duré darob amoi āma 're īhâimana za'ra mono norī hā, pawaptob za'ra wa'aba wa. ¹⁴ Ta norī hā te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa, te za ai'āma 're mreme zusi u'āsi 'wa, 'Re īhâimana u'āsi mono ma, ta hā tinhimizawī pese zéb zarina, te te aipisutu za'ra wa'aba wa, asimarī na tāma asōprub za'ra wa'aba da, īsimarī ō norī ma hā. ¹⁵ 'Re īhâimana u'āsi mono āma si, wa za 're wawata u'āsi za'ra, ti'ra na wama īsōprub za'ra zé wa'rāmi. 'Re īhâimana u'āsi mono nhoprubzé hā wē uptabi nherē, damreme na ī'uwaibaba, da te dasima āma 're ĩrowasu'u za'ra mono da hā, da te dasima āma 're uwaimrami waihu'u za'ra mono ō

di.

10

'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para, Paru te te dama 're ĩsadawa wasu'u mono zé wasu'u

¹ Ni'wam norĩ hã asiré wa'aba, 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã te ãne te te sima 're ĩbâsi za'ra: “Paru hã wa'rata sãmra ré hã, wama pahi za'ra di, marĩ na te te wama ĩnharĩ za'ra da hã, wanho'a. Wanhiti 're hâimana mono wapsi, te mreme pahi ãna te te wama 're anharĩ, tinhimi'ui'ére na si.” E ãne hã ĩma 're hâimana mono bâ. Mare di. Wa hã Paru, wa za oto aima ãma roti za'ra wa'wa. ĩwapari pese za'ra wa'aba za. Cristuhu nhisi na, wa za ãma aima roti za'ra wa'wa ãhãna hã, ta hã simizawi pese wa, duré atãma na 're hâimana u'âsi mono wa. Marĩ da, 're sisapêtê waihu'u mono õ di, ta hã. ² Ni'wam norĩ hã ma tô ãne na ĩma nharĩ za'ra, ĩhâiba na: “Paru hã ĩsazei'õ'wa norĩ ne, te 're hâimana.” ãne te ni'wam norĩ hã ĩ'ãma rosa'rata za'ra. Taha wa, apâ ãma atême ĩmorĩ aba wamhã, âté ĩmreme tete na, wa za tô aima roti za'ra wa'wa, ĩpahi ãna, ãne hã te ĩsima wê õ nherê. Taha wa, ĩwasu'u wasédé hã wapari za'ra wa'aba õ di za, ãne na te aima nharĩ za'ra wa'aba tã da, asõ'a za'ra wa'aba. ³ Wa norĩ hã ti'ai ãma, wa dawazari 're wahâimana tô, uburé ĩsazei'õ'wa norĩ wazari. Tane nherê, ti'ai ãma 're ĩdahâimana za'ra mono zéb zarina, wa te 're a'wapéi mono õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhitob'ru norĩ hã. Mare di. ⁴ Ti'ai ãma 're ĩdasi'wapé za'ra mono zém na, wa te 're a'wapéi mono õ di duré. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimnhi'ãsi na si, wa tô wa te 're a'wapéi u'âsi, ĩwaihu'u pese zarina. ĩsitob'ru norĩ nhiptetezé

hã wa te tiwi ãma 're ĩ'a'uprosi mono zéb da hã, wa ãhã na si wa te 're a'wapéi u'âsi, ta norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimnhi'âsi na si. ⁵ Taha na si, wa duré danhimiroti tô senai'õ hã wa te dawĩ 're a'uprosi. Ni'wam norĩ hã tiwẽ na sina 're wata za'ra mono wa, te 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tãma waihu'u ãna, 're hâimana za'ra. ãne na danhimirosa'rata wasédé hã, wa duré wa te dawĩ 're a'uprosi u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimnhi'âsi na, ĩwaihu'u pese zarina. Uburé Cristuhu nhitob'ru norĩ nhimirosa'rata wasédé hã wa duré wa te tiwi 're awaibui u'âsi, Cristuhu nhimiroti zarina si, te te oto 're rosa'rata za'ra mono da, ta norĩ hã ĩwẽ na si. ⁶ A norĩ wa'wa hã te oto Cristuhu ãma 're ĩsasõmri pese za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã asiré 're hâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, Cristuhu wi, apã tihâimana wasété zô 're sipizari za'ra mono wa, wa za ta norĩ zada 're wahâimana, wa te wasiwi ĩwẽ'õ za'ra zéb zarina, niha wa te dama ãma roti za'ra da, ta norĩ hãiba na hã.

⁷ Atõmo na wahâiba mana wawi, asiwi 're ĩwa'madã'ã za'ra wa'aba mono zéb zarina si, ma tô asiwi 're ĩwawẽ'õ za'ra wa'aba mo. Ni'wam norĩ hã asiré wa'aba, 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã te ãne na te te si'ãma 're rosa'rata upa za'ra 'rãwi: “Wa norĩ si, wa Cristuhu zadawa para, wa te 're romhuri za'ra.” ãne na asi'ãma rosa'rata za'ra wa'aba ze te bâ, ma'ãpé apã asi'ãma rosa'rata pese za'ra wa'aba. E marĩ wa. Wa norĩ zama, Cristuhu zadawa para dama romhuri'wai wa. ⁸ Wanhĩb'apito hã ma tô wapisutu, ĩsadawa para, wa te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da. Ē tawamhã, wanhĩmipawaptobzéb zarina, ãma 're anomro wẽ wa'aba mono zé hã, wa te aiwi 're

uproši za'ra wa'aba mono da, ma tō āne hā wama pisutu. Mare di. Īsadawa para, wa te 're ĩ'aipawaptob za'ra wa'aba mono zéb zarina, asiptete sina āma 're anomro aba mono da si, ma tō wapisutu, Wanhib'apito hā. Āhā zarina si, aima 're ĩsiwasu'u za'ra wa'aba mono wa, āma 're ĩnhisé mono ō di, tō sena aima 're ĩsiwasu'u za'ra wa'aba mono wa, āne na hā. ⁹ ĩnhimi'ui'éré na te aima āma ĩroti za'ra wa'aba zé ma, aipahi za'ra wa'aba da hā, te amo ĩsima aiwē za'ra wa'aba ō di. ¹⁰ Ni'wam norĩ hā te duré te te sima 're ĩwasu'u za'ra, āne: “Paruhu nhimiroti hā pire uptabi di, tinhimi'ui'éré na si te te wama 're ĩroti za'ra mono zém na hā. Mreme tete sina, te za duré āma wama roti pese za'ra, tinhimi'ui'éré na hā. Tane nherē, wa'rata sāmra wamhā, marī dai ō di. Wama mreme wapu za'rare di.” Āne te ni'wam norĩ hā te te sima 're ĩbāsi za'ra, ĩza're'ra si. ¹¹ Tane nherē, asiti wahāimana za'ra wa'aba ré, wanhimi'ui'éré na wamreme tete sina, wa te aima āma ĩroti za'ra wa'aba zéb zarina, wa za duré wahāimana pire na ai'rata wahāimana za'ra wa'aba ni, apā āma wane wamhā, atēme za'ra wa'aba. Āne hā ma'āpé wa'āma waihu'u za'ra wa'aba, rosa'rata na wa'āma ĩ'upa za'ra wa'aba norĩ hā.

¹² Ta norĩ hā danhipai u 're ĩhāimana wē za'ra mono na, ma tō 're si'madâ'â ze za'ra. Tane nherē, wa norĩ hā aiwab da hā, wa te wasina rosa'rata waihu'u ō di, wawē na hā. Tane nherē, te ta norĩ hā ĩsimiza'rese'ō ne 're hāimana za'ra. Tihāimana wē zéb zō si, te ta norĩ hā 'rāwi sina 're sōpré, taha na si danhipai u 're hāimana wē za'ra mono da newa. ¹³ Tane nherē, wa norĩ hā tō ĩbāre, wa aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni. 'Re ĩhāimana u'āsi mono

te te wama ĩpisutuzém nhipai u, aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ō di. Romhuri hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama ĩpisutuzéb zarina si, wa tô wa te dama 're romhuri, a norĩ wa'aba ma zama. Taha na si, wa aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni, wa te dama 're ĩromhuri wē mono zém na si. ¹⁴ 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama ĩpisutuzéb zarina si, wa tô ãma wanem na, atēme za'ra wa'aba, dawana ĩsadawa para, wa te aipawaptob za'ra wa'aba da. Te te wama ĩpisutuzém nhipai u, wa te tiwi ãma upai ō di, Cristuhu wasu'uwē hã wa te aima wasu'u 'rata za'ra wa'aba wamhã. ¹⁵ Duré, danhimiromhuri na nherē, taré wa norĩ hã da'upana wazadawa nhipese na 're wasiwasu'u mono ō di, aima za'ra wa'aba hã. Taré, wa wa norĩ hã wa te wasima 're aiwē za'ra wa'wa, Cristuhu ãma 're ĩsasōmri za'ra wa'aba mono zém na, asima ãma 're sa'ētē za'ra wa'aba mono da, taha zarina, wa te aima 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono zém na si, wa te aima ãma 're sa'ētē za'ra wa'aba mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama ĩpisutuzéb zarina si. ¹⁶ Tawapsi, wa za datēme 're wane, darob amoi u, aiom nhiti za'ra wa'aba 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ ma, ĩwasu'uwē hã wa te dama 're wasu'u mono da. Cristuhu wasu'uwē na ni'wa hã te te dama 're ĩromhuri mono ō zéb u si, wa za oto 're wane, darob amoi u hã, ĩwasu'uwē na, da te dama ãma 're romhuri za'ra mono nherē, taré wazadawa nhipese na, da'upana dama 're wasiwasu'u tō mono da.

¹⁷ ãne na ma tô duréihã ni'wa hã ĩbaihã na ãma rob'ui'ére, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na:

“Ni'wam norĩ hã to sina oto 're hâimana za'ra mono wamhã, Danhib'apito te te 're ĩpawapto wē za'ra mono zém na si, te za tô dama 're si-

wasu'u wě za'ra, to sina oto ãma 're ãhâimana
za'ra mono zém na hã.”

Ãne duréihã rob'ui'ééré hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono
mreme na hã. ¹⁸ Ni'wam norĩ hã tiwě na 'râwi 're
ĩsi'madâ'â ze za'ra mono norĩ hã, Wanhib'apito te
te 're wěsãmri za'ra mono õ di, ta norĩ hã. E marĩ
wa. Te te sima 're ã'awasu'u wě mono norĩ si, te za
te te 're awěsãmri, Wanhib'apito hã.

11

*Cristuhu wasu'uwě upana, roti senai'õ na te te
dama 're ãroti za'ra mono norĩ wasu'u*

¹ Ãhãna, wa za ãsisõwa ãma ãsina aipo're pu'u
za'ra wa'wa, ããma aiwa'a za'ra wa'aba tõ da,
ãnhimiza'rese'õ na ããma 're rosa'rata za'ra wa'aba
mono nherě. ² Wa hã te 're asawi pese za'ra wa'aba
mono wa, wa tõ te ai'ãma 're rosa'rata u'âsi za'ra
wa'wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're ã'asawi
pese za'ra wa'aba mono ne. Ni'wa hã aibã ma,
ti'ra ubuni hã mro da, te te tãma ãpisutu ne, wa
tõ aipisutu za'ra wa'wa, Cristuhu ma si oto 're
aihâimana za'ra wa'aba mono da. ³ Tane nherě, wa
oto ãhâtã'ã sina, te ai'ãma 're rosa'rata u'âsi za'ra
wa'wa. E marĩ wa. Cristuhu ãma si, 're sasõmri
pese za'ra wa'aba mono nherě, ãté ni'wam norĩ hã
roti tõ senai'õ na taré te te aima 're ãrowasu'u za'ra
wa'aba mono zéb zarina, te za Cristuhu wasu'uwě
hã ãrěme za'ra wa'wa. Duréihã Wa'uburé hã wahi
na sihãiba wa, Ewaha ma, sadawa nhipese na te
te ãrowasu'u ne, te za tõ ãté ni'wam norĩ hã te te
aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, roti tõ senai'õ na
hã. ⁴ Zesusihi wasu'uwě tõ sena uptabi si, wa
tõ aré aima wasu'u za'ra wa'aba ni. Tawamhã
taha wasu'u na, wa te aima ãrowasu'u za'ra wa'aba

zéb zarina, ma tô ĩsaze za'ra wa'wa. Taha zarina, ma tô duré asima ĩwē za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã aipē'ē 're, aima 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da. Tane nherē, ni'wam norĩ hã Zezusihi wasu'uwē upana, tô senai'õ na te te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono nherē, Wanhib'apito wasu'uwē ne, tô senai õ nherē, 'rãwi asiwi 're wē'õ za'ra wa'aba mono õ di. Õne haré ma tô âma 're ĩsasõmri za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani upana, ma tô ĩhâiba'õ mreme si asima 're ĩwē za'ra wa'aba mo.

⁵ E ta norĩ hã Cristuhu zadawa wasu'u'wa pâ, ma tô bété ĩsimirowasu'u na âma ĩsaze za'ra wa'wa. E ĩnhimiromhuri hã tãma wapu bâ, ta norĩ nhimiromhuri ma hã. ⁶ Até ĩmreme hã, ĩma pibu prã ti tô, da'ahâ nho'a te dama 're ĩrowahutu mono zéb da hã. Tane nherē, Cristuhu wasu'uwē si, tô sena hã ĩma waihu'u pese di. ãne na ma tô oto ĩ'ãma ĩwaihu'u pese za'ra wa'wa, a norĩ wa'wa hã.

⁷ Asiwi ĩpawa'âbâ aba ãna, wa tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono wasu'uwē na si te 're aipawaptob za'ra wa'wa. Taha wa'rãmi, a norĩ wa'aba si, ĩma aipire na aihâimana za'ra wa'aba da, wa tô ĩhâimanazéb da hã, ĩsi'uihã na nasi wa'â, ĩpire na aima ĩhâimana za'ra wa'aba tõ da. E ãne wamhã, ĩwasédé wa tô 'manha. E tô 're ĩhâimana mono zéb zarina, ma tô ãne na ĩ'ãma ĩrosa'rata wasété za'ra wa'wa, asima. ⁸ Cristuhu wasu'uwē na te aipawaptob za'ra wa'aba da, ai'rata ĩnhamra aba ré, rob'uiprazém na ĩma asõprub za'ra wa'aba õ nherē, ma tô ai'upana za'ra wa'aba, ĩsazei'wa norĩ hã ĩpawaptob za'ra, darob amoi âma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã. Ta norĩ hã Wanhib'apito wasu'uwē na te pawaptob za'ra dai õ nherē, ma tô tite

rob'uiprazém na ĭpawaptob za'ra, aima wa'aba si, te āma ĭromhurizéb da hã. ⁹ Ai'rata ĭnhamra aba ré, asimarĩ zô, te aiwasutu za'ra wa'aba da, te nasi aiwi rowaptērē za'ra wa'aba ô di, marĩ zô ĭwi rowaptâ'â wamhã. Wasisānawã norĩ si, ma tô uburé marĩ na siwi ĭpawapto, āma ĭhâimana mono zéb da hã, Masédoniza hawi, āma ĭsiré ĭsi'aba'ré norĩ hã. Taha wa, ai'rata ĭnhamra aba ré hã, ĭnhiwari na hã te nasi ropire hã aima 'manharĩ za'ra wa'aba ô di. Tane, wa za duré ĭhâimana, apâ ĭmorĩ na te sahu wamhã, āma atēme za'ra wa'aba. ¹⁰ Ni'wa hã marĩ na te wari āna, wa tô aipawaptob za'ra wa'wa, ai'rata ĭnhamra aba ré hã, asiwi ĭpawa'âbâ aba āna. Āne hã ĭma wē uptabi di tô. Āhã wasu'u hã da te ĭwi pari waihu'u ô di, Ataza na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma, 're ĭdahâimana za'ra mono norĩ hã. Cristuhu nhimiroti hã tô sena uptabi, te 're hâimana. Tane duré, wa hã tô sena, wa āne na aima āma rowaihu'u za'ra wa'wa. ¹¹ E marĩ wa, wa tô ĭnhiwari āna aima romhuri za'ra wa'wa. E ĭma asawi za'ra wa'aba ô wa. Mare di. ĭma asawi uptabi za'ra wa'aba di. Āne na ma tô 'Re ĭhâimana u'âsi mono si ĭwaihu'u, 're ĭhâimana mono zém na hã.

¹² Zezusihi zadawa wasu'u'wa newa, tô senai'ō na te te dama 're ĭroti za'ra mono norĩ hã, aiwa ĭsine hã te te dama 're ĭromhuri za'ra mono na dama 're siwasu'u za'ra mono tō da, wa za tô ĭpawa'âbâ āna te 're da'apawaptob u'âsi. ¹³ Ta norĩ hã Zezusihi zadawa wasu'u'wa na, tô sena 're hâimana za'ra mono ô di. Sadawa nhipese na, te tô te te 're romhuri za'ra, Zezusihi zadawa wasu'u'wa newa, da te āma 're rosa'rata wē za'ra mono da, dasima. ¹⁴ Tô ĭbâre, te ta norĩ hã āne hã

te te 're 'manharĩ za'ra. E marĩ wa. Satanasihi nhimiroti na si, te te dama 're romhuri za'ra mono wa, ta norĩ hã. Duré Satanasihi ma hã waihu'u pese di, tihãiba na rowa'a na dama 're ĩsihãire' mono da hã, hãwa ãma 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma romhuri'wa newa, da te ãma 're saze za'ra mono da. ¹⁵ Taha wa, tô ĩbãre te za tãma ĩromhuri'wa norĩ hã ĩsadawa para, sadawa nhipese na dama 're hãimana za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, romhuri wẽ 'wa, 're hãimana za'ra mono newa, da te ãma 're ĩrosa'rata wẽ za'ra mono zéb da hã, dasima. Taha wa, ta norĩ hã tiwasédé te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb zarina, te za tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te 're ahã za'ra.

Paru hã te te 're ĩrobzépata mono zé wasu'u

¹⁶ ãne wa za ĩsiwasu'u na ãma aima sahu za'ra wa'wa. ĩnhimirohuri wẽ na, aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba mono nherẽ, ĩnhimiza'rese ãna 're ĩhãimana mono zém na, ĩãma rosa'rata za'ra wa'aba õ di za. Tane nherẽ, áté te za tô ãne na ĩãma ĩrosa'rata za'ra wa'wa, ĩnhimiza'rese õ na 're ĩhãimana mono zém na hã. ãne wa, te za tô asiwi ĩwẽ'õ za'ra wa'aba ãna, ĩwapari pese za'ra wa'wa, Wanhib'apito wasu'uwẽ na te dama 're ĩromhuri wẽ mono zém na hã aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba da. 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi õ 'wa norĩ, aima 're siwasu'u pari za'ra wa'aba mono nherẽ, wa za tô aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. ¹⁷ Áté Wanhib'apito te te ĩma ĩwaihu'uzéb zarina, aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba õ di, ãhã na hã. Áté danhimiza'rese ãna 're ĩdahãimana za'ra mono zéb zarina si, wa za aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, ĩnhimirohuri wẽ na hã. ¹⁸ Ni'wam norĩ hã te Wanhib'apito wasu'uwẽ na te te dama 're ĩromhuri

wě za'ra mono zém na hã aima 're siwasu'u za'ra wa'wa, ãma 're ĩwēsãmri za'ra wa'aba mono zéb da hã. Tane, wa za duré wa hã aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, Wanhib'apito wasu'u wě na te dama 're ĩromhuri wě mono zém na hã, asiwi ĩwaihuhu'u za'ra wa'aba da. ¹⁹ A norĩ wa'wa hã asimiza'rese sina 're ĩ'aihâimana za'ra wa'aba mono zém na, 'râwi 're asi'madâ'â ze za'ra wa'aba mono nherě, e niha te bété simiza'rese ãna 're ĩhâimana za'ra mono norĩ nhimiroti si, 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, asiwi 're wě'õ za'ra wa'aba mono ãna. Tane duré, wa hã ĩnhimiza'rese ãna 're ĩhâimana mono di pâ, te za pé ĩzama asiwi ĩwapari pese za'ra wa'wa duré. ²⁰ Ni'wam norĩ hã ma tô 're ĩhâimana za'ra mono zéb zarina, 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, te te aima 're 'rui u'âsi za'ra wa'wa, ta norĩ zadawa para si, uburé marĩ hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zéb da si. Tane nherě, asiwi 're wě'õ za'ra wa'aba mono õ di, ta norĩ hã. Sadawa nhipese na, aiwi 're sipsaihuri u'âsi za'ra wa'aba mono nherě, duré ta norĩ ma si, 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, te te 're aiwaibui wa'aba mono nherě, e niha bâ bété, asiwi wě'õ za'ra wa'aba õ di. Ta norĩ si, aima pire na 're hâimana za'ra wa'aba mono newa, 'râwi 're si'madâ'â ze za'ra mono nherě, duré te te ai'ãma 're wasété za'ra wa'aba mono da, atob'rata wi te te 're aihâ za'ra wa'aba mono nherě, e asiwi 're wě'õ za'ra wa'aba mono ãna bété. ²¹ Wa hã ãne, te aima 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono da hã, áté aré sada ĩnhib'uware di. Ta norĩ si tinhimirosa'rata na sina 're siptete za'ra mono di, ãne te te aima 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zéb da hã. E ãne da, 're ĩhâimana mono bâ, wa hã. Mare di.

Ta norĩ hã marĩ wasu'u wě na, dama 're ĩsiwasu'u

za'ra mono zém na hã te te siwi ãma ãwabzu za'ra õ di, Wanhib'apito wasu'u'uwẽ na te dama 're ĩromhuri wẽ mono zém na hã. Tane nherẽ, wa hã ãne na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba 'wa'ãhã, áté tô ĩnhimiza'rese'õ ne, wa aré aima 're ĩhâimana za'ra wa'wa. ²² Zezusihi zadawa wasu'u'wa newa, tô senai'õ na te te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono norĩ hã te sina aima 're wata za'ra wa'wa, ebreusi na 're ĩhâimana za'ra mono na hã, duré Izarazéhé nhihudu 're ĩhâimana za'ra mono na hã, duré Abra'ãhã nhihudu 're ĩhâimana za'ra mono na hã. Tane, wa duré wa hã ebreusi na 're ĩhâimana, duré Izarazéhé nhihudu, duré Abra'ãhã nhihudu, ãne hã aiwa tô wama za'ra hã. ²³ Cristuhu ma romhuri'wa na, te duré ta norĩ hã aima 're siwasu'u u'ãsi za'ra wa'wa. Tane nherẽ, wa wa hã ta norĩ nhipai u, Cristuhu ma romhuri'wa na 're ĩhâimana. (Áté ĩnhimiza'rese õ na 're ĩhâimana mono na, ĩ'ãma rosa'rata za'ra wa'aba ãa nherẽ, wa za tô ãne na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa.) E marĩ wa, wa ta norĩ nhipai u Cristuhu ma romhuri wẽ 'wa na 're ĩhâimana. Wa tô te tãma 're romhuri pese uptabi, ta norĩ nhipai u. Dazazéb 're, ma tô da te dasiwi 're ĩzai u'ãsi, ta norĩ 're ĩhâimana za'ra mono zém nhipai u. Ma tô duré da te dasiwi 're ĩ'ahãri u'ãsi, powawẽ hãnhorõ na, senai'õ na rowasu'u'wa norĩ hã da te dasiwi 're ĩhã za'ra mono zém nhipai u. ãne wa, wa tô aré 're ĩdã'ã u'ãsi, te ĩsina 're romnhimimnhasi za'ëté mono wa. ²⁴ ĩsiré zudezu norĩ hã ma tô duré nimahã na hã te te siwi 're ĩpré'é. ãne hã nimahã bãtã na ma tô 5 na ĩzada tiromhãiba. Misi bãtã na, 39 na da te dasiwi 're ĩpré'é mono zé hã, zudezu norĩ hã te te sima 're ĩrob'manharĩ za'ra mono zéb zarina.

25 Romanu norī hã ma tō duré te te siwi 're ĩpré'é, wedehu na. Āne hã nimahã bâtã na si'ubdatō oto, ĩzada ĩromhãimana wasété zé hã. Ētē na ma tō duré dasiwi ĩhã ni, da te dasiwi ãma ĩwĩrĩ da. Duré, uba're hã ma tō ĩré ãzé, â 'rowi, â sisasi hã sa'ētē wa. Āne, taha na si'ubdatō te ĩrobzépatazé hã duré. Āne hã uba're hã misi â na ĩré sipo'o pese wamhã, bâtã na wa tō â poré wa'wa ĩhãimana, bâtã bâre, mara bâre duré. 26 Daro mono bâ 're ĩmorĩ ré hã, ĩma romnhimimnhasi uptabi nherē, wa tō âpré na te 're saprĩ, panho'õmo na hã. Duré danhipsaihuri ahã di, bâdãdi na hã, danhibrob zô dapãrĩ'wa norĩ hã. Ni'wam norĩ hã ĩsiré zudezu norĩ 're hãimana za'ra mono nherē, ma tō ĩzada 're hãimana wasété u'ãsi za'ra, zudezu'õ norĩ zama. 'Ri nho'õmo mono bâ, ma tō duré da te dasima 're ĩ'ru za'ra, niha da te ĩma 're rob'manharĩ za'ra mono da. A'ubuni wi 're ĩmorĩ ré hã, ĩsina romnhimimnhasi na, wa tō duré 're ĩhãimana, â poré na zama 're ĩmorĩ ré hã. Ni'wam norĩ hã tō sena Cristuhu zazei'wa 're hãimana za'ra mono newa, ma tō duré ĩzada 're hãimana za'ra, ta norĩ zama. Taha wa, ĩsina romnhimimnhasi uptabi nherē, wa tō 're ĩhãimana u'ãsi. 27 Duré ãma 're ĩhãimana mono zéb da hã, wa tō te ĩsima 're romhuri pese, ĩnhib'rata na. Bãtã ahã na ma tō duré ĩnhotō ãna ĩ'ãma 're awē. Mram na zama te robzépata ahã di, 'rubu na zama. ĩsai ãna te 're ĩromhuri mono zém na hã, wa tō duré te 're robzépata. ĩ'uza ãna 're ĩhãimana mono zém na zama, wa tō duré te 're robzépata. 28 Tane nherē, taha si õ di, te 're ĩrobzépata mono zé hã. Awē sidãpãsi, wa ĩpē'ē na te 're robzépata u'ãsi, daro mono bâ ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'õtō mono

norī āma, te āma 're rosa'rata u'āsi za'ra mono wa. Ta norī āma 're ĩhâtâ'â za'ētē za'ra mono di duré. ²⁹ Ni'wam norī hā ĩsazei'wa norī hāimanazéb 're, sib'uware na 're ĩhâimana za'ra mono norī āma hā, e niha wa za te āma 're rosa'rata za'ra. Ta norī āma hā wa za tô āma 're ĩpē'ēzé za'ra. Duré ni'wam norī hā tisiré nhimi'manharī wasété zarina, tiwasété na 're si'marōpārī za'ra mono 'ru te, wa za sada 're ĩhâimana za'ra, tiwasédé te te 're ĩ'manharī 'rata za'ra mono norī zada hā, ta norī hā po're āna 're hâimana za'ra mono wa.

³⁰ Até niwapsi, wa za tô āne na hā aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, uburé marī na te 're ĩrobzépata mono zém na si, taha zarina, marī da hā, ĩsi'uihâ na ĩnhib'uware na 're ĩhâimana mono zém na, asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da. ³¹ 'Re ĩhâimana u'āsi mono hā, Wanhib'apito Zezusihi mama hā, taha ma si ĩwaihu'u pese di, ĩzadawa nhipese āna aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba zém na hā za. Taha āma si, wa za 're wawata u'āsi za'ra, wa norī hā. ³² Uburé marī da, ĩsi'uihâ na ĩnhib'uware na 're ĩhâimana mono zém na hā wa za aima āma ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. Damasitu na 'ri nho'ōmo nhisi āma ĩnhamra ré, apito Aretaha zapari da'madâ'â'wa hā ma tô damrami'wa norī ma ĩ'ru, 'ri nho'ōmo 'wawi wa'ra, 'ridawa nhitob za'ētē mono bâ, te te ĩzô rob'madâ'â za'ra mono da, te te siwi ĩsāmri wa, te te siwi ĩ'âri da. ³³ Tane nherē, ni'wam norī hā ma tô si'ōtō na siwi ĩ'āma si'ra, 'ri nho'ōmo 'wawi wa'ra zadazâri hawi. Taha wa, wa tô rowē na dawi watobro rob u, da'wapéi'wa norī wi hā.

12

Paru hā, sōtō 'rowim ne, marī hā te te

ĩ'ab'madâ'âzé wasu'u

¹ Marĩ dai õ nherẽ, wa za duré ãne na aima ãma ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, ĩnhimiromhuri wẽ na hã, Zezusihi zadawa wasu'u'wa, tô sena 're ĩhâimana mono na, asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da. Zezusihi zadawa wasu'u'wa newa, tô senai'õ na te te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono norĩ hã te sina 're wata za'ra, sõtõ 'rowim ne, marĩ hã ta norĩ si te te 're sabu za'ra mono newa, danhotõ 'rowi, da te 're ĩrosawêrẽ za'ra mono ne. Tane nherẽ, wa tô duré ĩzama marĩ ĩwaihu'u'õ hã te 're azabu, ĩnhotõ 'rowim ne, Wanhib'apito te te ĩma 're ĩ'awaihu'u mono zéb zarina si. ² Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô ĩzaprõ, hãwa u, 're ĩsãmra mono zéb u hã. Wa hã Cristuhu zazei'wa. ĩnhotõ 'rowim ne, hãwa u ĩmorĩzém na hã 14 na ma tô ĩ'ãma tiwahu oto. Áté ĩhâiba u'âsi na, wa tô wi. Áté ĩpě'ězani na si. Wa hã ĩsiwaihu'u õ di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, waihu'u pese di, ãne hã. ³⁻⁴ ãne na hã 'rãwi ãma ĩsiwaihu'u õ di tô, wa hã. Áté ĩpě'ězani na si, wa wi, tô. Áté ĩhâiba wahuré. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, ãne hã tãma waihu'u pese di. ãne si, wa tô wa hã ĩsiwaihu'u. Rowẽ uptabi u hã wa tô wi, tô. Tame rowasu'u ĩwẽ uptabi hã wa tô te awapari, ĩsi'uihã na. Rowasu'u wẽ uptabi wa, damreme na ĩ'uwaibaba da te dasima ãma 're ĩrowasu'u za'ra mono zéb da hã, da te dasima ãma 're uwaimrami waihu'u za'ra mono õ di. ⁵ ãne na ĩma romhâimana wamhã, áté ĩbãre, wa aré aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩwêsãmrizém na hã. Tane nherẽ, taha na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba õ di za. ĩsi'uihã na marĩ da, ĩnhib'uware na 're ĩhâimana mono zém na si, wa za aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, asiwi

ãma ĩwaihu'u za'ra wa'aba da hã. ⁶ ãne na ĩma ĩromhãimanazém na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba da, te ĩsina rosa'rata 'wa'ãhã, e ĩnhimiza'rese'õ ne, wa aré aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. Mare di. E marĩ wa. Tô sena, ãne na aré aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba wa. Tane nherẽ, taha na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba õ di za. ĩnhimiromhuri hã 're ĩ'madã'ã za'ra wa'aba mono zéb zarina si, duré ĩnhimiroti hã aipo're na 're ĩwapari za'ra wa'aba mono zéb zarina si, te za ĩhãimanazém na ĩ'ãma 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo, asima.

⁷ Danhotõ 'rowi, da te 're ĩrosawẽrẽ za'ra mono ne, wa tô marĩ ĩwẽ uptabi hã te ab'madã'ã tô, ĩnhotõ 'rowi te ĩrosawẽrẽ ne. Taha wa, danhipai u dama ĩpire newa, 'rãwi ãma 're ĩsi'madã'ã zeĩ mono tõ da, ma tô 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ĩma pisutu, ĩhãiba na te tô 're robzépata mono da, marĩ na, ro'wa hã te te 're dahãzu mono wa, da'ãma 're 'wasi'ẽ za'ra mono wa, da'ãma 're ĩsépu'u siroptub za'ra mono ne. Taha zarina, te tô Satanasi hã te te 're ĩpibui u'ãsi, te ãma 're ĩrobzépata u'ãsi mono zéb da hã. Tane nherẽ, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã te te tiwi 're ĩzawi mono õ di, ãne na te te 're ĩpibu tõ mono da hã. E marĩ wa. Dama ĩpire newa, 'rãwi te ĩsina 're rosa'rata tõ mono da. ⁸ Taha wa, wa tô si'ubdatõ Wanhib'apito wi hã ĩsima rowaptẽ, tô õhõ na te 're ĩrobzépata mono zém na hã ta hã simisaré te te ĩ'ãma sizãri da, te ãma 're robzépata zahu tõ mono da. ⁹ Tane nherẽ, ãne si ma tô nasi ĩma waihu'u asa, te tiwi rowaptẽrẽ wamhã: “Te ai'ãma sizãri õ di za. ĩnhimizawi pese zéb zarina si, te za 're aihãimana mo. Asi'uihã na marĩ da hã, asib'uware na 're aihãimana mono nherẽ, te za asiptete sina

ĩãma 're aihâimana mo, ĩnhimipawaptobzéb za-
rina.” Āne si, ma tô nasi ĩma waihu'u na wa'rã
asa, Wanhib'apito hã. Taha wa, ĩsi'uihã na marĩ
da hã, ĩnhib'uware na 're ĩhâimana mono zém
na si, wa za tô ĩto sina aima ĩsiwasu'u za'ra
wa'wa, taha wa'rãmi Cristuhu nhipetezéb ré si,
're ĩhâimana u'âsi mono da. ¹⁰ ĩsi'uihã na marĩ
da hã, ĩnhib'uware na 're ĩhâimana mono nherë,
duré Cristuhu ma, te 're romhuri mono wa, da
te ĩãma 're wasété za'ra mono nherë, duré ĩma
ropire na 're ĩhâimana mono nherë, duré da te ĩma
're rob'manharĩ wasété za'ra mono nherë, duré
marĩ na te 're robzépata mono nherë, wa ĩto sina
're ĩhâimana u'âsi. E marĩ wa. ĩsi'uihã na marĩ
da hã, ĩnhib'uware na 're ĩhâimana mono nherë,
wa za taha wa'rãmi, ĩnhiptete sina 're ĩhâimana,
Cristuhu nhimipawaptobzém na si.

*Corĩtu ãma ĩsazei'wa norĩãma, Paru hã ĩhâtã'ã za'ra
zé wasu'u*

¹¹ Cristuhu zadawa wasu'u'wa na, asiwi
ĩwaihu'u za'ra wa'aba õ wa, wa tô ĩnhimiromhuri
wë na si aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, ãne hã te
ĩsima wë õ nherë. Áté ĩnhimiza'rese'õ ne, wa tô
ãne na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, a norĩ wa'wa
hã dama 're ĩwasu'u wë za'ra wa'aba mono õ 'ru te.
'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩpawapto mono õ
'wa'ãhã, aré marĩ dai õ di, 're ĩhâimana mono zé hã
tô. Tane nherë, Zesusihi zadawa wasu'u'wa newa,
senai'õ na te te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono
norĩ ma, ĩwapu na tãma 're ĩhâimana za'ra mono
õ di. ¹² Ai'rata ĩnhamra aba ré, wa tô ĩnhimi'ë na
marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã aima 'manharĩ
za'ra wa'wa, Zesusihi zadawa wasu'u'wa norĩ
nhimiromhuri na. Āne zarina, te za sena na

Zezusihi zadawa wasu'u'wa na asiwi ĭwaihu'u za'ra wa'wa. ¹³ E tawamhã ai'upana wa'aba si, wa tô darob amoi ãma ĩsazei'wa norĩ 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã te 're apawapto pese, ta norĩ si ĩma sawi pese za'ra wa. Mare di. E marĩ na, wa tô bété a norĩ wa'wa hã ai'mararé za'ra wa'wa, sena Zezusihi zadawa wasu'u'wa na asiwi ĭwaihu'u za'ra wa'aba õ zéb da hã. Áté asimarĩ aba zô, te 're aiwasutu za'ra wa'aba mono õ zém na si, wa tô ai'mararé za'ra wa'wa, ai'rata ĩnhamra aba ré hã. Ma'ãpé, ãne na ĩwasédé hã te aima 'manharĩ wasété za'ra wa'aba ze te bâ, ĩma pari za'ra wa'aba.

¹⁴ Si'ubdatõ ãma, wa za oto ãma atême ĩmorĩ 'wa, te duré asabu na sahu za'ra wa'aba da. Tawamhã, ãma atême ĩmorĩ aba wamhã, asiwi ĩpawa'âbâ aba da, te aiwi rowaptērē za'ra wa'aba õ di za, asimarĩ zô, ãma atême ĩmorĩ aba õ wa za. Taré Cristuhu wasu'uwē na te aipawaptob za'ra wa'aba da si, wa za tô ãma atême ĩmorĩ 'wa. E damama norĩ ma, te za da'ra norĩ hã te te 're ubumroi pese za'ra, dasazé hã. Mare di. Damama norĩ si, te za te te 're rob'ubumroi pese za'ra, ti'ra sazéb da hã. Tane duré wa hã, aimama aba ne, aima 're ĩhâimana za'ra wa'aba mono wa, te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da si, wa tô te ai'ãma 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'wa, ĩsima. Taha wa, asiwi ĩpawa'âbâ aba õ di za. ¹⁵ Tawamhã, ãma atême ĩmorĩ za'ra wa'aba wamhã, ĩto sina, wa za uburé ĩnhimarĩ hã uprosi, te ãma aipawaptob za'ra wa'aba da, te ãma ĩ'âri hã za. Taha da, wa za duré aima romhuri pese za'ra wa'wa, ĩwasutu uptabi nherē. Æne na hã ĩma asawi pese za'ra wa'aba nherē, e te za duré ĩzawi za'ra wa'aba zém na hã ĩwi asisawi za'ra wa'wa,

aiwétési.

¹⁶ Asiwī ĭpawa'âbâ za'ra wa'aba da, te aiwī ĭrowaptērē za'ra wa'aba ō na, ma tō asina ĭwaihu'u za'ra wa'wa tō. Tane nherē, ma tō ni'wam norī hā rosa'rata na ĭ'āma upa za'ra, rob'uiprazé hā ĭzadawa nhipese na te aiwī ĭ'ubumroi wa'aba na hā. E āne hā ĭ'uwaibaba. Mare di. ĭ'uwaibaba ō di. ¹⁷ Wasisānawā norī hā, ĭzadawa para āma atēme si'aba'rēi wa'aba da, te āma ĭsatōrī za'ra hā e ma tō aima sadawa hapese za'ra wa'wa, rob'uiprazém na. Mare di. Āne na hā aima sadawa nhipese za'ra wa'aba ō di, ta norī hā. ¹⁸ Titu hā bété. Ta hā wa tō duré āma atēme satōrī 'wa, āma atēme morī aba da. Wasisānawā hāiba amo hā wa tō duré āma ĭsiré satō. E Titu hā ma tō tawamhā aima sadawa hapese 'wa, asimarī aba zō hā. Mare di. Tane duré, wa hā 're ĭhâimana mono zé hā. Aiwapsi wahâimanazé hā, rob'uiprazém na aiwī 're ĭwanhimisaihuri aba mono ō na hā.

¹⁹ E taré wa'āma 're rosa'rata wē za'ra wa'aba mono da, wa āne na aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni. Mare di. Cristuhu zazei'wa oto 're wahâimana mono wa, wa āne na aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni, 'Re ĭhâimana u'âsi mono nho'a. Wasisānawā norī, wama asawi pese za'ra wa'aba norī hā, wa te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da si, wa tō uburé marī hā wa te 're ab'manharī, asiptete sina Cristuhu āma si 're anomro aba mono da oto. ²⁰ Ai'āma 're ĭhâtâ'â za'ra wa'aba mono sina, wa tō ai'āma te 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'wa, za āma atēme ĭmorī aba na dâ'âsina, duré 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém na, za te aiwēsāmri za'ra wa'aba ō na dâ'âsina. Āté a norī wa'wa hā te za duré asiwī ĭwē'ō za'ra wa'wa, za āma atēme

ĩmorĩ za'ra wa'aba wamhã. Āté ãhãna hã te 're asisada'ãbã u'âsi za'ra wa'aba mo 'rãwi. Āté te duré marĩ na 're asi'ruiwapari za'ra wa'aba mo. Āté te duré asisada 're asiti'ru za'ra wa'aba mo. Āté asi'ãma si te duré 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo. Āté te duré asi'ãma 're ĩwasété za'ra wa'aba mo. Āté te asima 're ĩdabãsi wasété za'ra wa'aba mo. Āté dama aipire newa, te duré 'rãwi 're asi'madã'ã ze za'ra wa'aba mo. Āté siwa'ru te duré 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Āne na 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ'umhasite, wa ai'ãma 're ĩhãtã'ã u'âsi za'ra wa'wa. ²¹ Āma atẽme ĩwisi aba wamhã, ãté ĩpẽ'ẽzé te, wa za aiwa'õ, ai'ãma ĩpẽ'ẽzé uptabi za'ra wa'aba wa. Duréhã ai'ahã na ma tô aiwasédé hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mo aré. Ma tô duré asina 're asipsaihuri za'ra wa'aba mo, pi'õ na, aibã na zama. Asiséb ãna, ma tô marĩ ĩwasétére zõ si asima 're asõpré wa'aba mo. Āne na aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono nherẽ, aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono õ wa, ãté te za ĩwi tirobzei'õ pese. Taha wa, ãté ĩnhiséb di za, ĩnhib'apito ma hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma hã, ai'ãma za'ra wa'aba hã.

13

Paru hã roti na te te ĩrãsutuzém na rowasu'u

¹ Si'ubdatõ ãma, wa za oto ĩmorĩ na ãma atẽme sahu za'ra wa'wa, te asabũ za'ra wa'aba da. Duréhã Mozési hã ma tô ãne na ĩbaihã na rob'ui'ére, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti na hã: “Ni'wam norĩ da, 're dawasété za'ra mono wamhã, maparane dahãiba ma, te za 're siwasu'u za'ra, ta norĩ hã danho'a te te 're sadawa waptob za'ra mono da, tãma 're ĩsiwasu'u za'ra mono zém

na hã.” Æne duréihã 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'ére hã. Tawamhã, wa hã ãma atême ãmorĩ aba wamhã, taha zarina, wa za tô sena zarina, aiwasété za'ra wa'aba na hã aiwaihu'u za'ra wa'wa. ² Maparane ãma, atême ãma ãmorĩ aba wamhã, wa tô aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa, aiwasédé 're ã'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mono norĩ, za te ã'aihã za'ra wa'aba zém na hã. ãnhimi'ui'ére na, wa za oto ãne na aima ãma sahu za'ra wa'wa, asiti wa'aba ãhâimana nherë. Æma atême ãmorĩ aba wamhã, ãnhimi'ahârizé hã te aima ba'a za'ra wa'aba õ dí za, aiwasédé 're ã'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mono norĩ ma hã, duré ãza'u si tiwasété zô 're ãsipizari za'ra mono norĩ ma zama. ³ Sena na Cristuhu zadawa para, te aima 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mono na, asiwi ãwaihu'u za'ra wa'aba da, ma tô ãne na asima ã'ãma ãrosa'rata za'ra wa'wa. Tane tô wë di, ãma hã. Æma atême ãmorĩ aba wamhã, Cristuhu zadawa para, wa za tô aihã za'ra wa'wa. Tawamhã, ãté te za oto asiwi ãwaihu'u za'ra wa'wa, sena na Cristuhu zadawa para, te aima 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mono na hã. Cristu hã niha te te aima ãrob'manharĩ za'ra wa'aba zéb da hã, e sib'uware di, asada za'ra wa'aba hã za. Mare di. Siptete uptabi di ta hã, te te ã'aihã za'ra wa'aba zéb da hã. ⁴ Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na, da te dasiwi sasõmri wamhã, ãhãiba hã sib'uware di. Tane nherë, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhiptetezém na ma tô apã hãiwa'udu, 're hãimana u'âsi mono da oto. Tane, wa tô duré wa norĩ hã wanhib'uware na 're wahãimana. Tane nherë, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhiptetezém na, wa duré 're wahãimana, Cristuhu ne. Taha zarina, wa za niha aima rob'manharĩ za'ra wa'aba ni,

wasi'uihâ nai õ nherẽ.

⁵ Aipẽ'ẽ 're, te za a'â 'râwi asi'madâ'â za'ra wa'wa, ĩsazei'wa norĩ hâimanazéb zarina, tô sena 're aihâimana za'ra wa'aba mono zô. Āne na asina tâma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono wamhã, Zezu Cristu, aipẽ'ẽ 're, 're ĩsãmra aba mono na, te za asina ĩwaihu'u za'ra wa'wa. E ãne hã asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono õ di bété. Tane nherẽ, Cristu hã aipẽ'ẽ 're, 're sãmra aba mono õ wamhã, asina tâma 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mono õ na, te za asina ĩwaihu'u za'ra wa'wa, asi'uihâ na.

⁶ Wa hã wa ãma ĩsima aiwẽ za'ra wa'wa, ãma atême ĩmorĩ aba wamhã, asiwi wawaihu'u za'ra wa'aba da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ 're ĩhâimana za'ra mono zém na, wa te wasina ãma ĩ'uwaimramizém na hã.

⁷ Wa duré 're wamreme u'âsi, ai'ãma za'ra wa'aba, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ta hã te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, marĩ ĩwasétére hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tõ da. E ai'ãma za'ra wa'aba, wa te 're ĩromhuri mono na, da te dasiwi 're wawêsãmri mono da, wa ãne hã ai'ãma 're wamreme u'âsi za'ra wa'wa. Mare di. Taré a norĩ wa'wa hã ĩwẽ si oto 're 'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mono da si, wa ai'ãma 're wamreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã. ĩwẽ si tô 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, wa te aihã za'ra wa'aba õ di za. Āne wamhã, áté te za ãne na wa'ãma ĩrosa'rata za'ra wa'wa, asima: “Oro Paru norĩ hã, Zezusihi zadawa wasu'u'wa, tô sena 're hâimana zahuré mono za, te te wahã za'ra õ di.” Áté ãne na te za wa'ãma ĩrosa'rata za'ra wa'wa. Tane nherẽ, wama wẽ di tô, ĩwẽ si tô 're 'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mono wamhã.

⁸ Cristuhu wasu'uwẽ hã tô sena uptabi hã, ni'wa hã te te dawĩ pari waihu'u

ō di, dama siptete uptabi wa, ĩwasu'uwē hã. Taha zarina si, wa za tō 're wahâimana, wa norĩ hã, 'rãwi wa te wasiwi 're wē'ō mono ãna. ⁹ A norĩ wa'wa hã tō sena Cristuhu ãma asiptete sina 're anomro wē wa'aba mono wamhã, wa za tō aima 're wato za'ra wa'wa. Āne wamhã, Cristuhu zadawa para, wa te aihã za'ra wa'aba ō di za. Wa te aihã za'ra wa'aba ō wamhã, âté ni'wam norĩ hã te za wa'ãma sima rosa'rata wasété za'ra, wawē'ō'wa norĩ hã, aima wapahi za'ra wa'aba na hã. Tane nherē, wē di tō wama hã, tō sena Cristuhu ãma si oto 're anomro wē wa'aba mono wamhã. ¹⁰ Āne wa, wa asiti ĩnhamra aba ré, aima ãma rob'ui'ééré za'ra wa'wa, za ãma atēme ĩwisi aba wa, asō'a te aima nharĩ za'ra wa'aba tō da, Wanhib'apito zadawa para te te ĩma ĩpisutuzéb zarina. Ma tō ĩma pisutu tō, ĩsadawa para si te 're aipawapto wē za'ra wa'aba mono da. E tawamhã ĩnhimipawaptozbéb zarina, ãma 're anomro wē wa'aba mono zé hã te aiwi 're uprosi za'ra wa'aba mono da, ma tō ãne hã ĩma pisutu. Mare di. Taré ĩsadawa para si, te 're aipawapto wē za'ra wa'aba mono zéb zarina, asiptete sina ãma 're anomro aba mono da si, ma tō ĩma pisutu tō, Wanhib'apito hã.

¹¹ ĩsisānawã norĩ, ĩnhimi'ui'ééré na wa za oto aima ãma 'rãsutu za'ra wa'wa. 'Re aihâimana wasété za'ra wa'aba mono zé hã te za oto ĩrēme pese za'ra wa'wa. Te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono zé hã te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo. Taha wa, te za simisutu asimirosa'rata na 're asisazei pese za'ra wa'aba mo. Rowē na si asiré 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, te za duré asina 're ĩrosa'rata wē u'âsi za'ra wa'aba mo. Āne wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩsimizawi pe hã,

te za 'râwi asiré 're hâimana u'âsi za'ra wa'wa, dama rowē nhomri'wa hã.

¹² Taha wa, te za uburé asiré ĩsazei'wa na 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, asõ'utu na asi-sawi sina 're asitob'rata hârâ za'ra wa'aba mo.

Âme, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã te ãma asawi za'ra wa'wa, uburé.

¹³⁻¹⁴ Wanhíb'apito Zezu Cristuhu ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, ta hã te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa, te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhimizawi pese zéb zarina, ĩwē si te te aima 're pisutu za'ra wa'aba mono da, wa duré ai'ãma tãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, duré ĩpē'ēzani hã te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, simisutu ãma 're anomro wē wa'aba mono da, taha ãma si.

'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u
New Testament in Xavãnte (BR:xav:Xavãnte)

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Xavãnte

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Xavãnte [xav], Brazil

Copyright Information

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 1882536746

The New Testament

in Xavãnte

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

744f0b3a-210f-53c7-b3a1-39b62617ba0c